

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 2.6.2014
SWD(2014) 405 final

ARBEJDSDOKUMENT FRA KOMMISSIONENS TJENESTEGRENE

**Vurdering af det nationale reformprogram og konvergensprogram for 2014 for
DANMARK**

Ledsagedokument til

Henstilling til RÅDETS HENSTILLING

**om Danmarks nationale reformprogram for 2014 med Rådets udtalelse om Danmarks
konvergensprogram for 2014**

{COM(2014) 405 final}

INDHOLDSFORTEGNELSE

Resumé	3
1. Indledning	5
2. Den økonomiske situation og de økonomiske udsigter.....	6
3. Udfordringer og vurdering af den politiske dagsorden.....	7
3.1. Finanspolitik og beskatning	7
3.2. Den finansielle sektor.....	13
3.3. Arbejdsmarkedspolitik, uddannelsespolitik og socialpolitik	16
3.4. Strukturelle foranstaltninger til fremme af bæredygtig vækst og konkurrenceevne..	20
3.5. Modernisering af den offentlige forvaltning	25
4. Konklusioner	26
Oversigtstabel.....	28
Bilag	31

RESUMÉ

Danmarks økonomiske genopretning oven på afmatningen har været langsom. Efter tre år med økonomisk stagnation er der dog tegn på bedring. BNP steg med 0,4 % i 2013 og forventes at stige med 1,5 % i 2014 og 1,9 % i 2015. Økonomien lader altså til at være på vej ud af stagnation, ledigheden falder en anelse, tillidsindikatorerne er relativt positive, og boligmarkedet viser tegn på bedring. Danmarks økonomiske genopretning afhænger dog i høj grad af økonomiske forbedringer hos landets vigtigste handelspartnere og den deraf følgende positive virkning på den danske eksport.

Danmark har gjort visse fremskridt med implementeringen af de landespecifikke henstillinger fra 2013. Danmark fører en forsigtig finanspolitik. Ifølge Kommissionens forårsprognose fra 2014 vil budgetunderskuddet fortsat ligge under 3 % i perioden 2013-2015, og Danmark forventes fortsat at opfylde sin mellemfristede budgetmålsætning. Der er gjort visse fremskridt med at forbedre forholdene for de grupper, der befinder sig på kanten af arbejdsmarkedet, og med at øge omkostningseffektiviteten i uddannelsessystemet. Reformen af førtidspensions- og fleksjobordningerne fra 2012 er begyndt at vise resultater, kontanthjælpsreformen trådte i kraft den 1. januar 2014, der blev vedtaget en sygedagpengereform i december 2013, og på baggrund af anbefalingerne fra en ekspertgruppe fremlagde regeringen i april 2014 et forslag til reform af de aktive arbejdsmarkedspolitikker. I midten af 2015 forventes en bred vifte af initiativer for at øge kvaliteten af erhvervsuddannelserne at træde i kraft. Der har dog kun været begrænsede fremskridt med konkurrenceevnen. Den igangværende gennemførelse af konkurrencepakken fra 2012 — som bl.a. omfatter en styrkelse af konkurrenceloven, der trådte i kraft i marts forrige år — er fulgt op med nye reformforslag i regeringens vækstplan fra maj i år. Disse forslag følger op på konklusionerne fra Produktivitetskommissionen, som afsluttede sit arbejde i marts 2014. Danmarks nationale reformprogram og konvergensprogrammet for 2014, som begge blev indgivet den 15. april 2014, indeholder detaljerede oplysninger om de fremskridt, der er gjort siden sidste år, og om regeringens kommende planer. Både reformforslaget om de aktive arbejdsmarkedspolitikker og Vækstplan DK blev offentliggjort, efter at det nationale reformprogram og konvergensprogrammet var blevet indgivet, og er derfor ikke en del af denne vurdering. Det nationale reformprogram har gennemgået en omfattende høring, både på lokalt og nationalt plan.

Den helt overordnede udfordring for at sikre Danmarks relative velfærdsniveau i fremtiden er at sætte gang i produktiviteten. De udfordringer på arbejdsmarkedet og i uddannelsessystemet, der blev fremhævet i 2013, gælder også for 2014, eftersom reformerne stadig befinder sig på et tidligt stadie og endnu ikke er begyndt at bære frugt. Danmarks største udfordringer kan derfor relateres til:

- **Produktivitet og konkurrenceevne:** Danmarks produktivitetsvækst inden for de seneste tyve år har været svag, og gennemsnitspriserne er højere end i sammenlignelige lande. Produktivitetskommissionen har dokumenteret, at denne udvikling delvis skyldes en svag konkurrence, navnlig i den nationale servicesektor. Der kan være mange årsager hertil, f.eks. regler, der forhindrer virksomheder i at træde ind på markedet, regler om ejerskab og nationale standarder.

- **Arbejdsmarkedet:** Den største udfordring i relation til arbejdsmarkedet er stadig det langsigtede udbud af arbejdskraft i betragtning af fremskrivningerne af befolkningens aldring kombineret med den høje andel af befolkningen, der modtager sociale overførsler. Dette vil der kunne rettes op på ved bedre at integrere forskellige grupper på arbejdsmarkedet, f.eks. indvandrere, langtidsledige, unge, der hverken er i beskæftigelse eller under almen eller faglig uddannelse samt personer med nedsat arbejdsevne eller handicap.
- **Uddannelse:** De danske uddannelsesresultater har været skuffende i betragtning af de mange midler, der afsættes på budgettet. Danmark kæmper med forholdsvis høje frafaldsprocenter på erhvervsuddannelserne. Samtidig opnår eleverne i folkeskolen ikke bedre grundlæggende færdigheder end gennemsnittet i andre EU-lande. Manglen på praktikpladser er også bekymrende. Det er nødvendigt at tackle disse udfordringer, fordi et velfungerende uddannelsessystem er afgørende for at stimulere produktivitetsvæksten på den lange bane og sikre, at den fremtidige efterspørgsel efter kvalifikationer kan imødekommes.

1. INDLEDNING

I maj 2013 rettede Kommissionen en række landespecifikke henstillinger til Danmark om gennemførelse af økonomiske reformer og strukturreformer. På baggrund af disse henstillinger fremsatte Rådet for Den Europæiske Union i juli 2013 tre landespecifikke henstillinger i en rådshenstilling. Disse landespecifikke henstillinger vedrørte bl.a. de offentlige finanser, arbejdsmarkedet og uddannelse samt konkurrenceevnen. Nærværende arbejdsdokument undersøger, hvorvidt Danmark her implementeret disse henstillinger.

I arbejdsdokumentet analyseres de politiske tiltag på baggrund af konklusionerne i Kommissionens årlige vækstundersøgelse fra 2014¹ og den tredje rapport om varslingsmekanismen², som begge blev offentliggjort i november 2013. I den årlige vækstundersøgelse fastsættes de prioriterede indsatsområder på nationalt plan og EU-plan for 2014, nemlig at fortsætte en differentieret og væksthæmrende finanspolitisk konsolidering, genetablere normale lånemuligheder for erhvervslivet, fremme vækst og konkurrenceevne nu og i fremtiden, bekæmpe arbejdsløsheden og krisens sociale følger og modernisere den offentlige forvaltning. Rapporten om varslingsmekanismen fungerer som et første screeninginstrument til at fastslå, om der består eller risikerer at opstå makroøkonomiske ubalancer i medlemsstaterne. I rapporten blev der konstateret positive tegn på, at der foregår en korrektion af de makroøkonomiske ubalancer i Europa. For at sikre en fuldstændig og bæredygtig genoprettelse blev der gennemført en undersøgelse af Danmark og 15 andre medlemsstater med henblik på at følge udviklingen i opbygningen og afviklingen af disse ubalancer. De dybdegående undersøgelser blev offentliggjort den 5. marts 2014 sammen med en meddelelse fra Kommissionen³.

På baggrund af Rådets henstillinger fra 2013, den årlige vækstundersøgelse, rapporten om varslingsmekanismen og den dybdegående undersøgelse forelagde Danmark den 15. april 2014 sit nationale reformprogram og konvergensprogram. Disse programmer indeholder detaljerede oplysninger om de fremskridt, der er gjort siden juli 2013, og beskriver også regeringens fremtidige planer. Oplysningerne i programmerne danner basis for analysen i nærværende arbejdsdokument.

Det nationale reformprogram har været sendt til høring af de relevante parter, bl.a. Folketinget, de regionale og lokale myndigheder og interesseorganisationer.

¹ COM(2013) 800 final.

² COM(2013) 790 final.

³ Ud over de 16 medlemsstater, der blev udpeget i rapporten om varslingsmekanismen, blev der også foretaget en dybdegående undersøgelse af Irland oven på Rådets konklusion om, at landet burde være fuldt integreret i rammerne for overvågning, efter at det vellykket havde gennemført sit finansielle støtteprogram.

2. DEN ØKONOMISKE SITUATION OG DE ØKONOMISKE UDSIGTER

Den økonomiske situation

Efter tre år med økonomisk stagnation er den danske økonomi i bedring. Økonomien synes at være på vej ud af stagnation med en let faldende ledighed, forbedrede tillidsindikatorer, stabiliserende boligpriser (med stigninger i de største byer) og fortsat lave renter.

BNP steg med små 0,4 % i 2013 som følge af stigninger i eksporten, det offentlige forbrug samt i erhvervsinvesteringerne. Det private forbrug har stået stille siden 2010 på grund af en svag lønudvikling, en udbredt usikkerhed, og fordi de danske husholdninger har søgt at konsolidere deres finanser, efter at boligboblen brast.

Ledigheden har været nedadgående siden foråret 2012 og lå på 6,5 % i marts 2014, hvilket er langt under EU-gennemsnittet. Det danske arbejdsmarked har været forholdsvis modstandsdygtigt på trods af det svage økonomiske opsving siden 2009. Dette kan delvis forklares ved, at væksten i BNP har været stærkt påvirket af det vedvarende fald i boreaktiviteterne i Nordsøen. Det har stor indvirkning på BNP-udviklingen, mens det i mindre grad påvirker beskæftigelsen, eftersom beskæftigelsesintensiteten i oliesektoren er relativt lav.

Forbrugerprisinflationen er faldet betragteligt siden slutningen af 2012 og var på 0,5 % i april 2014. I 2013 faldt den overordnede inflation på grund af lave fødevarerpriser som følge af nedskæringer i punktafgifterne i begyndelsen af året samt en lav prisudvikling i energi- og forsikringsbranchen.

De økonomiske udsigter

Opsvinget i den danske økonomi forventes at tage fart i 2014 og 2015. Ifølge Kommissionens forårsprognose fra 2014 forventes BNP at stige med 1,5 % i 2014 og med 1,9 % i 2015. Den økonomiske vækst ventes at blive drevet frem af et stigende privat forbrug og private investeringer i både 2014 og 2015. Den forventede stigning i det private forbrug har baggrund i en væsentligt forbedret forbrugertillid, stabile boligpriser, lave renter og den seneste forbedring på arbejdsmarkedet. Potentialet for stigende investeringer kommer af den fortsat lave rente, historisk lave virksomhedsopsparinger og en stigende efterspørgsel. Danmarks økonomiske vækst er i høj grad afhængig af en forbedring af de internationale økonomiske forhold, navnlig i de lande, som Danmark har nære økonomiske forbindelser med, så den udenlandske efterspørgsel stiger.

Inflationen forventes at stige langsomt i løbet af de næste to år, efterhånden som opsvinget får bedre fat i økonomien. Ifølge Kommissionens forårsprognose fra 2014 forventes en HICP-inflation på 1,0 % i 2014 og 1,6 % i 2015.

Det økonomiske scenarie, der danner grundlag for det nationale reformprogram og konvergensprogram, forekommer realistisk. Det reale BNP forventes at stige med 1,6 % i 2014 og 1,9 % i 2015, hvilket er nogenlunde i overensstemmelse med Kommissionens forårsprognose fra 2014.

Konvergensprogrammet præsenterer den danske regerings tre reformspor. De to første tager sigte på at forbedre rammevilkårene for de private virksomheder og øge uddannelsesniveaue og beskæftigelsen og forventes at forøge væksten med 40 mia. DKK frem mod 2020 (2 % af BNP). Indtil videre har de to spor bidraget med 22,5 mia. DKK. Det tredje reformspor sigter gennem reformer af den offentlige sektor og finanspolitisk holdbarhed mod at frigøre 12 mia. DKK. Midlerne vil blive anvendt til yderligere udvikling og modernisering af den offentlige sektor.

3. UDFORDRINGER OG VURDERING AF DEN POLITISKE DAGSORDEN

3.1. Finanspolitik og beskatning

Ifølge Danmarks konvergensprogram for 2014 er myndighedernes mål i overensstemmelse med budgetloven og bestemmelserne i stabilitets- og vækstpakten at nå et budget i balance strukturelt set inden 2020. Danmark har en mellemfristet budgetmålsætning på -0,5 % af BNP, hvilket afspejler målene i stabilitets- og vækstpakten. Den mellemfristede budgetmålsætning er uændret i forhold til sidste år.

Det offentlige underskud udgjorde 0,8 % af BNP i 2013, hvilket er betydeligt lavere end de forventede 1,6 % i sidste års program. Underskuddet i 2013 påvirkes af ekstraordinære indtægter fra omlægningen af kapitalpensionerne, som gav mulighed for at indbetale skat for kommende indbetalinger under favorable forhold i 2013 og 2014. Denne foranstaltning genererede engangsindtægter svarende til 1,5 % af BNP, og provenuet fra denne foranstaltning blev højere end forventet i konvergensprogrammet fra 2013. Sammenlignet med overslagene i sidste års program har indtægterne i forbindelse med selskabsskatten også overrasket positivt.

Ifølge programmet vil der være et underskud på 1,3 % af BNP i 2014, hvilket er en forbedring i forhold til sidste års prognose på 1,7 % af BNP og i overensstemmelse med Kommissionens forårsprognose fra 2014 på 1,2 %. Det offentlige underskud vil fortsat blive påvirket positivt af omlægningen af kapitalpensionerne i 2014, idet engangsindtægterne forventes at være i samme størrelsesorden som i 2013, dvs. 1,5 % af BNP.

Den offentlige saldo vil ifølge konvergensprogrammet blive forværret til 2,9 % i 2015, hvilket er en anelse mere pessimistisk end Kommissionens seneste prognose på 2,7 %. Forværringen i 2015 skyldes hovedsageligt ophøret af foranstaltningen vedrørende kapitalpensioner, som medfører øgede indtægter i 2013 og 2014. De danske myndigheder forventer en forbedring af den offentlige saldo fra 2015 frem til 2020 med et lille overskud på 0,1 % af BNP i 2020. Ifølge programmet vil outputgabet blive lukket frem mod 2019, således at den strukturelle saldo i 2020 vil svare til den offentlige saldo. Forbedringen frem mod 2020 vil ske gradvist, både målt i den offentlige saldo og den primære saldo. Fremskrivningerne efter 2014 tager udelukkende udgangspunkt i politiske tiltag, der allerede er vedtaget, og svarer generelt til fremskrivningerne i sidste års program.

De offentlige udgifter målt som andel af BNP forventes at falde fra 56 % af BNP i 2013 til 51,0 % af BNP i 2020. Dette fald afspejler delvist en konjunkturalnormalisering, både som

følge af en denominatoreffekt (højere BNP) og lavere indkomstoverførsler. Den lavere udgiftskvote afspejler også en normalisering af niveauet for offentlige investeringer og virkningerne af de reformer, der er vedtaget indtil videre, f.eks. tilbagetrækningsreformen, som øger arbejdsudbuddet og BNP og reducerer udgifterne til efterløn.

De offentlige indtægter forventes at falde fra 55,1 % af BNP i 2013 til 51,1 % i 2020. Dette skyldes delvist ekstraordinært høje indtægter i 2013 som følge af omlægningen af kapitalpensionerne i 2013 og 2014. Faldet over perioden afspejler dog også faldende indkomst- og selskabsskatter som følge af reformpakken Vækstplan DK fra 2013.

Danmark er i overensstemmelse med henstillingen som led i proceduren for uforholdsmæssigt store underskud, idet landet har foretaget en holdbar korrektion af sit uforholdsmæssigt store underskud inden for fristen på 2013, der blev fastsat af Rådet. Ifølge Danmarks Statistik og Kommissionens forårsprognose fra 2014 var underskuddet på 0,8 % af BNP i 2013, og det forventes at forblive under 3 % i 2014 og 2015. Efter ophævelsen af proceduren vil Danmark fra 2014 være underlagt den præventive del af stabilitets- og vækstpakten.

I henhold til konvergensprogrammet forventes der at ske en forværring af den strukturelle saldo (genberegnet på basis af den i fællesskab aftale metode) fra 0,6 % af BNP i 2013 til -0,2 % af BNP i 2014 og -0,5 % i 2015. Danmark forventes således at overgå sin mellemfristede budgetmålsætning på -0,5 % af BNP i 2013 og 2014 og at være på linje med den i 2015. Eftersom den mellemfristede budgetmålsætning overgås i 2013 og 2014, er det ikke nødvendigt at foretage en undersøgelse af overholdelsen af udgiftsmålet i 2014 og 2015.

På trods af løbende offentlige underskud har Danmark nedbragt sin offentlige bruttogæld fra 46,4 % af BNP i 2011 til 44,5 % af BNP i 2013. Det afspejler, at staten i samme periode har reduceret sit indestående i Danmarks Nationalbank. Ifølge konvergensprogrammet vil gældskvoten stige midlertidigt i 2015, før den falder gradvist til 43 % i 2017 og 39 % i 2020. Danmarks gældskvote forventes således at forblive godt under traktatens referenceværdi på 60 %, og gældsreduktionsmålet er derfor ikke relevant.

Boks 1. Vigtigste foranstaltninger

Danmarks finanspolitiske konsolideringsindsats er baseret på finansieringselementerne i Forårspakke 2.0 fra 2009, genopretningsaftalen fra 2010 og finansloven fra 2012. Ifølge konvergensprogrammet beløber virkningerne af disse initiativer, målt ud fra de direkte budgetvirkninger, sig til 2,7 % af BNP i perioden 2011-2013. På grund af afrunding stemmer de enkelte tal for virkningerne ikke overens med summen.

Vigtigste budgetforanstaltninger

Indtægter		Udgifter	
2011			
- Finansieringselementer i forårspakke 2.0 (0,1 % af BNP) - Finansieringselementer i genopretningsaftalen (0,3 % af BNP)		- Lavere vækst i det offentlige forbrug (-0,8 % af BNP) - Offentlige investeringer (0,1 % af BNP) - Indkomstoverførsler (-0,1 % af BNP) - Andre elementer (0,1 % af BNP)	
2012			
- Finansieringselementer i genopretningsaftalen (0,1 % af BNP) - Finansieringselementer i finansloven fra 2012 (0,2 % af BNP)		- Offentlige investeringer (0,1 % af BNP) - Indkomstoverførsler (-0,1 % af BNP) - Andre elementer (-0,1 % af BNP)	
2013			
- Finansieringselementer i forårspakke 2.0 (0,2 % af BNP) - Finansieringselementer i genopretningsaftalen (0,1 % af BNP) - Finansieringselementer i finansloven fra 2012 (0,1 % af BNP)		- Lavere vækst i det offentlige forbrug (-0,4 % af BNP) - Offentlige investeringer (-0,1 % af BNP) - Indkomstoverførsler (-0,1 % af BNP) - Andre elementer (-0,1 % af BNP)	
<u>Anm.:</u> De budgetmæssige virkninger i tabellen er de virkninger, der er angivet i programmet, dvs. af de nationale myndigheder. Et positivt tal betyder, at indtægter/udgifter vokser som følge af den pågældende foranstaltning.			

Boks 2. Danmarks procedure i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud

Danmark er i øjeblikket underlagt den korrigerende del af stabilitets- og vækstpakten. Den 13. juli 2010 indledte Rådet proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud over for Danmark og henstillede til en korrektion af det uforholdsmæssigt store underskud senest i 2013.

Med henblik på at bringe det offentlige underskud ned under 3 % af BNP på troværdig og holdbar vis, blev de danske myndigheder specifikt opfordret til a) at gennemføre de finanspolitiske foranstaltninger i 2010 som planlagt, b) at sikre en gennemsnitlig strukturel tilpasning på ½ % af GDP i perioden 2011-2013, c) at præcisere de foranstaltninger, som var nødvendige for at opnå en korrektion af det uforholdsmæssigt store underskud senest i 2013, afhængigt af konjunkturerne, og fremskynde nedbringelsen af underskuddet, hvis de økonomiske eller budgetmæssige forhold viste sig at blive bedre end forventet på det tidspunkt, hvor henstillingerne blev fremsat.

I 2014, hvor der er opnået en korrektion af det uforholdsmæssigt store underskud, vil Danmark være underlagt den præventive del af stabilitets- og vækstpakten. Danmark forventes at opfylde sin mellemfristede budgetmålsætning i 2014 og 2015 og at bevare en sund budgetstilling, der sikrer overensstemmelse med den mellemfristede budgetmålsætning.

Finanspolitisk ramme

Danmark har en passende finanspolitisk ramme. Det overordnede mål for Danmarks budgetpolitik er, som det fremgår af den mellemfristede budgetramme, på mellemlang til lang sigt at opnå balance eller overskud på den strukturelle offentlige saldo.

I maj 2012 godkendte Folketinget regeringens forslag om at ratificere traktaten om stabilitet, samordning og styring. Selv om Danmark som følge af en traktatmæssig undtagelse er fritaget herfor, har landet valgt at anvende artikel 14, stk. 5, i traktaten om stabilitet, samordning og styring, hvilket betyder, at Danmark er bundet af traktatens indhold, herunder finanspagten. Bestemmelserne i traktaten om stabilitet, samordning og styring, herunder indførelsen af reglen om et strukturelt budget i balance, en korrektionsmekanisme og uafhængig overvågning, er omsat i den danske budgetlov, som blev vedtaget af et stort flertal i Folketinget i juni 2012⁴.

Det Økonomiske Råd har fået til opgave at overvåge de offentlige finansers langsigtede holdbarhed og balance på mellemlang sigt, dvs. at vurdere og kontrollere, om den planlagte og førte finanspolitik er i overensstemmelse med budgetloven. Budgetloven indebærer, at Folketinget fastsætter udgiftslofter for stat, regioner og kommuner for perioder af fire år. Det Økonomiske Råd har ansvar for at vurdere udgiftslofterne i den offentlige sektor og deres overensstemmelse med budgetmålene samt for, om den offentlige sektors budgetter og løbende poster er i overensstemmelse med udgiftslofterne. For at overdrage Det Økonomiske

⁴ De relevante bestemmelser (dvs. artikel 2-4) trådte i kraft den 1. februar 2013.

Råd disse beføjelser vedtog Folketinget i juni 2012 en ændring til Lov om Det Økonomiske Råd og Det Miljøøkonomiske Råd, som trådte i kraft i begyndelsen af 2014.

Langsigtet holdbarhed

Danmark synes ikke at være konfronteret med udfordringer for holdbarheden på lang sigt. Den offentlige gæld nåede ned på 44,5 % af BNP i 2013 og ligger et godt stykke under stabilitets- og vækstpagtens referenceværdi på 60 % af BNP.

Yderligere foranstaltninger til begrænsning af væksten i de aldersrelaterede udgifter kan bidrage til at sikre holdbarheden af de offentlige finanser på lang sigt. Navnlig kan udgifterne til langtidspleje blive en finanspolitisk udfordring på lang sigt. Reformen af efterlønsordningen og sammenkædningen af den lovbestemte pensionsalder med den forventede levetid har imidlertid forbedret de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt.

Skattesystemet

Betragtes systemet ud fra en række almindelige resultatindikatorer for skat, lader det til at være veltilrettelagt. Danmark har en af de højeste skattebyrder i EU, og ligger betydeligt over EU-gennemsnittet⁵. Der er et bredt beskatningsgrundlag, og afgifterne relateret til forbrug og ejendom ligger over EU's gennemsnit. Udgifterne i forbindelse med overholdelse af skattereglerne ligger under EU-gennemsnittet, og lovgivningen overholdes generelt. Danmark befinder sig tæt på EU-gennemsnittet, for så vidt angår "vækstfremmende" skatter og den implicitte skat på arbejde, hvorimod marginals-katten er forholdsvis høj for højindkomstgrupper⁶. I forhold til resten af EU ligger selskabsskatten i Danmark en anelse over gennemsnittet, mens provenuet fra de indirekte skatter har ligget stabilt og langt over EU-gennemsnittet. Den løbende boligbeskatning, som anses for at være én af de mindst forvridende typer skat, ligger fortsat over EU-gennemsnittet.

Med skattereformerne i 2009 og 2012 blev skatten på arbejde og marginals-katten på indkomst sænket for at øge arbejdsudbuddet og bidrage positivt til væksten. Skattereformen fra 2009 gennemføres gradvist mellem 2010 og 2019, hvor marginals-katten på personlig indkomst sænkes, samtidig med at fradraget på renteudgifter til boliglån reduceres, afgifterne på energi og transport og de miljømæssige afgifter hæves, og punktafgifterne på sundhedsrelaterede produkter, f.eks. usunde fødevarer, sodavand og alkohol samt tobaksprodukter hæves⁷. Den grønne check kompenserer husholdninger med en gennemsnitlig indkomst for de øgede afgifter på energi, miljø og sundhedsrelaterede produkter. Skattereformen fra 2012 gennemføres mellem 2013 og 2023, hvor topskattegrænsen gradvist vil stige og beskæftigelsesfradraget sættes op. Reformen

⁵ Danmark har tradition for både at registrere bruttostørrelserne og for at beskatte overførselsindkomster såsom pension, hvilket også bidrager til en høj skattebyrde.

⁶ Arbejde beskattes gennem en forholdsvis høj personlig indkomstskat med begrænset anvendelse af sociale bidrag. Dette påvirker ikke skattestrukturens bidrag til vækst.

⁷ For de sundhedsrelaterede produkter opvejes dette dog ved de efterfølgende foranstaltninger til at bekæmpe grænseoverskridende handel med disse produkter.

finansieres delvis gennem indekseringen af visse punktafgifter, men især ved at skære i de offentlige udgifter.

Danmark har taget skridt til at fremme økonomisk vækst og beskæftigelse. Dette sker gennem en kombination af skattelettelser og offentlige investeringer som følge af Vækstplan DK, og fremskyndes med budgettet for 2014. Planen gennemføres mellem 2013 og 2020 og sigter mod en gradvis sækelse af selskabsskatten (med undtagelse af indtægterne fra udvinding af olie og naturgas i Nordsøen), mens lønsumsafgiften i den finansielle sektor øges.

Selv om der er et bredt skattegrundlag er tilrettelæggelsen af boligbeskatningssystemet fortsat en udfordring. Siden 2002 har ejendomsværdiskatten været fastfrosset i nominelle termer, hvilket har medført fortsatte indtægtstab. Manglende beskatning af den beregnede lejeværdi af egen bolig, forholdsvis lav løbende beskatning af ejendom sammenlignet med andre investeringsmuligheder og muligheden for rentefradrag på realkreditlån kan medføre overdreven långivning til sektoren og stor gældsætning i husholdningerne. Produktivitetskommissionen anbefalede for nylig at ophæve fastfrysningen af ejendomsværdiskatten i Danmark. Den fremfører, at beskatningen af indkomst bør omlægges til beskatning af fast ejendom, som bør hæves til et niveau, så den udligner fradragene på rentebetalinger på realkreditlån. Der er også stadig udfordringer forbundet med loftet på 7 % over den årlige stigning af grundskylden, som forvansker dens følsomhed over for prisudviklinger, og som kan medføre en øget volatilitet på boligmarkedet. Som reaktion på Rigsrevisionens kritik har regeringen nedsat en ekspertgruppe, der skal forbedre ejendomsvurderingssystemet. Der vil på baggrund af ekspertgruppens anbefalinger, som forventes i juni i år, blive indført et nyt ejendomsvurderingssystem i 2015. Ændringerne af systemet ventes dog ikke at få skattemæssig indvirkning på fastfrysningen af ejendomsværdiskatten eller loftet over grundskylden, og den største udfordring med hensyn til undervurdering af fast ejendom vil fortsat være til stede.

Danmark har nogle af de højeste indtægter på miljøafgifter i forhold til BNP i EU (3,9 %) sammenlignet med EU-gennemsnittet på 2,3 % af BNP⁸. Der er dog stadig potentiale til at forbedre miljøafgifternes struktur og samtidig bevare indtægterne og det aktuelle systems incitament til at reducere CO₂-emissionerne og andre transportrelaterede eksterne virkninger, f.eks. overbelastning eller trafikuheld. Beskatningen af køretøjer kan generelt få større miljømæssig virkning ved at reducere skatten på køb af køretøjer og hæve færdsels-, vej- og brændstofafgifterne. Beskatningen ved købetidspunktet er høj, mens brændstofafgifterne ligger under gennemsnittet i EU. Et andet vigtigt område, der fremhæves i den årlige vækstundersøgelse fra 2014, er nedbringelsen af de miljøskadelige støtteordninger. Danmark ville have gavn af at udfase sådanne ordninger (f.eks. den lavere energifgift på diesel), da det både ville afhjælpe de negative virkninger på miljøet og frigøre økonomiske ressourcer.

⁸ EUROSTAT,

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=ten00065&plugin=0>.

3.2. Den finansielle sektor

Risiciene i forbindelse med den private sektors gældsætning synes at være beherskede, og der er foretaget en reform af den finansielle sektor gennem regulerings- og tilsynsmæssige foranstaltninger. Det danske boligmarked lader til at være ved at komme sig over krisen, og husholdningernes gældsnedbringelse skrider frem, om end i et langsomt tempo.

Den private gæld og boligmarkedet

Gælden i den private sektor, specielt i husholdningerne, er fortsat stor. Husholdningernes bruttogæld er siden 2009 faldet fra 146,5 % af BNP til 140,4 % af BNP i 2012. Gælden er en udfordring for den danske økonomi, men som det bemærkes i den dybdegående undersøgelse af Danmark (se boks 3), modsvarer den høje gæld i husholdningerne af store aktiver i den private sektor, hvilket afspejler store opsparinger i pensionsordninger og fast ejendom.

Risiciene for den finansielle og økonomiske stabilitet som følge af den store gæld i husholdningerne lader til at være begrænsede. Husholdningerne har kunnet modstå den udvikling i boligpriserne, der er sket siden 2007, og stresstests peger på, at de vil være modstandsdygtige over for negative økonomiske chok såsom stigende renter eller ledighed. Ikke desto mindre har de danske myndigheder og realkreditinstitutioner indført strammere krav til udstedelse af risikobetonede lån, og de forsøger at begrænse husholdningernes tilskyndelse til at stifte gæld.

Banksektoren

Banksystemet er stadig ved at komme sig oven på den økonomiske krise, som havde negativ indvirkning på sektorens rentabilitet, navnlig de ikke-systemisk vigtige banker. I 2013 faldt bankernes aktiver med ca. 10 % efter at være steget i de foregående år. Indlånsunderskuddet ligger fortsat højt på 287 %. Andelen af misligholdte lån er faldende, men bankerne har stadig en lav rentabilitet. Det høje indlånsunderskud er imidlertid et strukturelt træk ved landets banksektor og skyldes, at husholdningerne foretrækker at spare op i pensionsordninger snarere end ved at indskyde i banker. Andelen af misligholdte lån er faldet fra 6,0 % i 2012 til 4,7 % i 2013 og udgør ikke nogen systemisk risiko for den finansielle stabilitet. De misligholdte lån er hovedsageligt koncentreret i landbruget og mindre virksomheder samt ikke-systemisk vigtige kreditinstitutioner.

Den danske banksektor er overvejende afhængig af markedsfinansiering, og de kommende EU-forordninger og internationale bestemmelser kan udgøre en udfordring for realkreditinstitutionerne med hensyn til likviditet og refinansiering. De danske banker forlader sig for det meste på markedsfinansiering, dvs. indlån fra kreditinstitutioner og udstedelse af egne gældsinstrumenter med lange løbetider. Navnlig er realkreditinstitutionerne afhængige af dækkede realkreditobligationer med både lange og korte løbetider⁹. Pensionsordningerne — hvor mange danske husholdninger har en stor del af deres opsparing

⁹ Realkreditinstitutionernes finansiering består næsten udelukkende af realkreditobligationer, som er et særligt kendetegn ved det danske realkreditsystem.

— investerer dele af deres porteføljer i gældsinstrumenter, som udstedes af bankerne. Kommissionen vil i sommeren 2014 vedtage en delegeret retsakt, som bl.a. indeholder en definition af likvide aktiver af høj kvalitet, i betragtning af den betydning det har for både de relevante markeder og likviditetsbuffernes virkninger. I mellemtiden har de danske myndigheder truffet foranstaltninger til at imødekommende eventuelle refinansieringsrisici, f.eks. obligatorisk forlængelse af løbetiden på realkreditobligationer med kort løbetid, som anvendes til at finansiere realkreditlån i tilfælde af likviditetsproblemer¹⁰.

De danske banker har generelt forbedret deres kapitaldækning. De danske banker formåede i 2013 at opretholde deres gennemsnitlige kapitaldækning på 17 %, hvilket er over mindstekravet i henhold til Basel III-bestemmelserne. Kernekapitalprocenten¹¹ hos de største banker lå mellem 8,5 % og 16,6 %.

Det finansielle tilsyn i Danmark er styrket i de seneste år. Foruden tilsynsdiamanten, som blev indført i 2010 med henblik på at føre tilsyn med stabiliteten i banksystemet¹², har de danske myndigheder oprettet særlige organer med ansvar for systemiske risici¹³ og makroprudentielle politikker¹⁴. Finanstilsynet forventes i 2014 at udarbejde en ny tilsynsdiamant for realkreditinstitutter.

Adgang til finansiering

På grund af de små virksomheders høje risikoprofil er lånebetingelserne i sektoren stadig under niveauet før krisen. I 2013 steg antallet af lån til ikke-finansielle selskaber marginalt. I 2011 (senest foreliggende data) lå andelen af SMV'ernes afviste låneansøgninger 20 % over EU-gennemsnittet på 15 %. Selv om lånerenten er meget lav i Danmark sammenlignet med gennemsnittet i EU, er SMV'ernes låneomkostninger (lån op til 1 mio. EUR) 52 % højere end for store virksomheder (lån over 1 mio. EUR). Til sammenligning ligger den gennemsnitlige forskel i EU på 19 %¹⁵.

De danske myndigheder har truffet foranstaltninger til at lette adgangen til finansiering. I 2012 tilbød regeringen en række SMV'er garantifaciliteter og innovationsstøttende foranstaltninger. Siden april 2013 har regeringen som led i Vækstplan DK iværksat yderligere foranstaltninger, f.eks. en udvidelse af lånegarantien for lån på mindst 2 mio. DKK (0,3 mio. EUR), nye vækstlån, der henvender sig til iværksættere, samt et lovforslag for at forbedre det danske marked for virksomhedsobligationer.

¹⁰ <http://www.ft.dk/samling/20131/lovforslag/L89/index.htm>.

¹¹ Kernekapitalprocenten beregnes som bankens lovpligtige kernekapital i procent af de risikovægtede aktiver.

¹² I 2010 indførte Finanstilsynet tilsynsdiamanten, som fik virkning fra 2013. Den bruges til at vurdere bankernes resultater ud fra fem grænseværdier.

¹³ I 2012 blev Udvalget om Systemisk Vigtige Finansielle Institutioner nedsat, og i oktober 2013 udformede det nogle strammere krav til de systemisk vigtige institutioner.

¹⁴ I februar 2013 oprettede Erhvervs- og Vækstministeriet Rådet for Systemiske Risici, som skal overvåge de systemiske risici og udstede henstillinger om makroprudentielle politikker til Finanstilsynet og regeringen.

¹⁵ Europa-Kommissionen, Small Business Act Fact Sheet 2013.

Boks 3. Konklusioner i den dybdegående undersøgelse af Danmark fra marts 2014

Den 5. marts 2014 blev den tredje dybdegående undersøgelse af Danmark som led i proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer offentliggjort. Kommissionen konkluderede på baggrund af undersøgelsen, at Danmarks makroøkonomiske udfordringer ikke længere udgør betydelige makroøkonomiske risici, og at der ikke længere kan konstateres makroøkonomiske ubalancer i henhold til proceduren.

De væsentligste konklusioner af den dybdegående undersøgelse er følgende:

- Danmark har mistet eksportmarkedsandele, hvilket kan forklares med en forværret omkostningskonkurrenceevne. De væsentligste årsager hertil er en overdreven lønudvikling og en svag produktivitetsvækst. Lønudviklingen er stilnet af i de seneste år, men produktivitetsvæksten udgør fortsat en stor udfordring.
- Risiciene i forbindelse med den høje gæld i husholdningerne synes at være begrænsede. Det danske boligmarked er ved at komme sig oven på krisen, og husholdningerne har kunnet håndtere justeringen af boligpriserne siden 2007. Den høje husholdningsskuld skal ses i forhold til den positive nettoaktivstilling med store opsparinger i pensionsordninger og fast ejendom.
- Den finansielle sektor lader til at være stabil, og de danske myndigheder har truffet regulerings- og tilsynsmæssige foranstaltninger til at tackle de resterende udfordringer.

Følgende udfordringer fremhæves i den dybdegående undersøgelse:

- En af de store udfordringer for den eksterne konkurrenceevne er at sætte gang i produktivitetsvæksten. I den dybdegående undersøgelse blev der peget på nødvendigheden af at følge op på Produktivitetskommissionens arbejde. Den blev nedsat af regeringen og fremlagde i marts 2014 sin endelige rapport med anbefalinger til at øge produktivitetsvæksten.
- Hvad angår udfordringerne i relation til den høje husholdningsskuld og boligsektoren, er det vigtigt at koncentrere sig om at undgå procyklisk beskatning, reducere beskatningens gældsfræmmende virkninger og føre en sund finanspolitik. Det er vigtigt at sikre stabiliteten på realkreditmarkedet ved at nedbringe husholdningernes incitamenter til at stifte gæld, indføre strammere regulering og tilsynsregler, der henvender sig specifikt til realkreditinstitutterne, og nedbringe risiciene ved refinansiering.
- Yderligere foranstaltninger til at mindske den finansielle sektors sårbarhed omfatter en løbende overvågning af de interne ratingbaserede modeller, der anvendes i de systemisk

vigtige banker, og af gearingsgraden. Samtidig skal nogle enkelte mindre banker stadig opbygge mere robuste kapital- og likviditetsbuffere.

3.3. Arbejdsmarkedspolitik¹⁶, uddannelsespolitik og socialpolitik

Danmarks største udfordringer i relation til arbejdsmarkedet er fortsat at øge arbejdsudbuddet på lang sigt i betragtning af fremskrivningerne af befolkningens aldring samt den lille andel af beskæftigede i forhold til antallet af personer i den arbejdsdygtige alder på overførselsindkomst. Arbejdsløsheden faldt til 7,0 % i 2013, og beskæftigelsesfrekvensen på 75,6 % har vist en første lille forbedring siden krisen. Beskæftigelsen er dog stadig lavere blandt personer med indvandrerbaggrund og personer med nedsat arbejdsevne eller handicap. Der meldes i stigende grad om kvalifikationsmismatch, og det kan være svært at efterkomme efterspørgslen på visse kvalifikationer. Danmark er stadig udfordret med hensyn til uddannelsessystemets omkostningseffektivitet. Andelen af unge, der afslutter en uddannelse på gymnasieniveau, lå på 41,3 % i 2013 sammenlignet med EU-gennemsnittet på 46,7 %. Frafaldsprocenten er særlig høj på erhvervsuddannelserne. Samtidig er niveauet for opnåelse af grundlæggende færdigheder i folkeskolen også lavt. Der er sket en stigning i antallet af unge, der hverken er i beskæftigelse eller under almen eller faglig uddannelse¹⁷, selv om niveauet på 6,0 % (15-24-årige) i 2013 stadig er lavt i et europæisk perspektiv.

I 2013 modtog Danmark en landespecifik henstilling vedrørende arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet. Generelt har Danmark gjort visse fremskridt med at imødekomme denne henstilling. Der er allerede gennemført reformer, der skal håndtere udfordringerne, og der ventes flere reformer i den nærmeste tid. Det har dog ikke ændret forholdene for mange af de grupper, der befinder sig på kanten af arbejdsmarkedet, og der lader til at være behov for yderligere reformer. Der er også gennemført vigtige reformer i uddannelsessektoren, og der er vedtaget reformer af erhvervsuddannelserne, men det vil kræve omfattende overvågning at sikre, at de gennemføres effektivt.

Arbejdsmarkeds- og socialpolitik

Til trods for de mange nedlagte arbejdspladser i den private sektor under krisen har Danmarks traditionelt velfungerende arbejdsmarked til en vis grad dulmet virkningerne heraf. Der er begyndende tegn på, at arbejdsmarkedet er ved at komme sig oven på krisen, bl.a. et fald i den samlede arbejdsløshed fra 7,5 % i 2012 til 7,0 % i 2013 og et fald i ungdomsarbejdsløsheden fra 14,1 % til 13,1 % i samme periode. En af de landespecifikke henstillinger, der blev rettet til Danmark i 2013, omhandlede bl.a. beskæftigelsesegnetheden for personer på kanten af arbejdsmarkedet, herunder personer med indvandrerbaggrund, langtidsledige og lavt kvalificerede arbejdstagere. Reformerne af

¹⁶ For yderligere oplysninger, se Den Fælles Beskæftigelsesrapport for 2014 (COM(2013)801), som indeholder en resultattavle med de vigtigste indikatorer for beskæftigelse og sociale forhold.

¹⁷ Personer, der hverken var i beskæftigelse eller under almen eller faglig uddannelse (i fire uger forud for undersøgelsen) som andel af den samlede befolkning i samme aldersgruppe.

førtidspensions- og fleksjobordningerne er langsomt begyndt at vise resultater, kontanthjælpsreformen er trådt i kraft, der er vedtaget en sygedagpengereform, og ekspertgruppen vedrørende aktive arbejdsmarkedspolitikker har fremsat forslag til et første sæt reformer. Disse reformer går i rette retning og rammer et passende ambitionsniveau.

Reformerne af førtidspensions- og fleksjobordningerne, som trådte i kraft i januar 2013, har formentlig bidraget til det faldende antal af nye personer på førtidspension. Det begrænsede antal ressourceforløb vækker bekymring, men kan delvist forklares ved de mere end 3 000 nye minifleksjob (under 10 timer om ugen), der er oprettet som følge af reformen. Beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap faldt under krisen til 53,3 % i 2011, hvilket er langt under frekvensen for personer uden handicap. Forskellen mellem ledige med og uden handicap på 7,7 % er en anelse højere end EU-gennemsnittet på 7,3 %¹⁸.

Reformen af kontanthjælpssystemet trådte i kraft i januar 2014. Retten og forpligtelserne for unge uden uddannelse til at søge om kontanthjælp er blevet udvidet til de 25-29-årige (hvor antallet af personer, der hverken er i beskæftigelse eller under almen eller faglig uddannelse, er større end i de yngre grupper), men støtten er reduceret på niveau med SU. Unge, der ikke anses for at være klar til at gå i gang med en uddannelse, forbliver på det almindelige kontanthjælpsniveau, forudsat at de deltager i programmer, der kan hjælpe dem i gang med en uddannelse. Reformen omfatter også en form for aktivering af de personer, der anses for at have forudsætningerne for at arbejde. Reformens succes afhænger af, at de danske kommuner gør brug af alle de instrumenter, den indeholder. Selv om andelen af unge, der hverken er i beskæftigelse eller under almen eller faglig uddannelse, er lav i et europæisk perspektiv, er der kun sket mindre forbedringer i 2013, hvor tallet steg til 6,0 % for den yngre gruppe (15-24 år) og til henholdsvis 8,7 % og 10,8 % for aldersgrupperne 20-24 år og 25-29 år¹⁹. Disse unge risikerer at blive de kommende grupper på kanten af arbejdsmarkedet. Derfor er det afgørende, at der i forbindelse med gennemførelsen af reformen ses på årsagerne til, at disse personer tabes i overgangen mellem skole, uddannelse og arbejdsliv. Nogle af de sidste udfordringer for en reel ungdomsgaranti i Danmark er at sikre et passende antal praktikpladser, øge deres kvalitet og give dem et bedre ry, give erhvervsuddannelserne et løft og løse problemet med de høje frafaldsprocenter. Eftersom dagpengene er blevet begrænset til to år, er mange langtidsledige nu også blevet afhængige af kontanthjælp. Det er vigtigt at overvåge reformens virkninger på de mest udsatte grupper på arbejdsmarkedet.

I februar 2014 fremsatte ekspertgruppen om udredningen af den aktive beskæftigelsesindsats (Koch-udvalget) en række anbefalinger vedrørende dagpengemodtagere og rådede til en mere individuel og joborienteret indsats. Den 30. april 2014 fremsatte regeringen forslag til en reform af den aktive arbejdsmarkedspolitik, som fokuserer på mere uddannelse og mindre aktivering, og som tager hensyn til mange af udvalgets anbefalinger. Anbefalingerne vedrørende aktiveringsindsatsen for de ikke uforsikrede arbejdstagere (kontanthjælpsmodtagere eller personer, der ikke modtager bistand), som er særligt relevante for grupperne på kanten af arbejdsmarkedet, forventes senere i 2014.

¹⁸ Tal vedrørende beskæftigelsesfrekvens og forskel i ledighed stammer fra EU SILC 2011 (seneste foreliggende år).

¹⁹ EU-gennemsnittet for unge, der hverken er i beskæftigelse eller under almen eller faglig uddannelse, ligger på 13,0 % for de 15-24-årige, 13,0 % for de 20-24-årige og 21,0 % for de 25-29-årige.

På grund af Danmarks store udgifter til den aktive arbejdsmarkedspolitik er det vigtigt, at den endelige reform sikrer en bedre kvalitet af de ydelser, der tilbydes både dagpengemodtagere og uforsikrede arbejdstagere.

Beskæftigelsesfrekvensen for personer født i udlandet er fortsat lav, især blandt de kvindelige indvandrere med oprindelse uden for EU²⁰. Det er vigtigt at fremme en øget og mere kønsbalanceret arbejdsmarkedsdeltagelse af denne gruppe for at øge arbejdsudbuddet og sørge for en bedre inklusion af alle grupperne på arbejdsmarkedet. I forbindelse med udarbejdelsen og gennemførelsen af reformen af den aktive arbejdsmarkedspolitik senere i 2014 er det vigtigt at sikre, at den mere individuelle og joborienterede indsats også tager højde for de særlige vanskeligheder, denne gruppe står over for.

Danmark har med pensionsreformerne taget store skridt til at fremme et længere arbejdsliv. Disse foranstaltninger er dog ikke blevet understøttet af andre foranstaltninger til at give kvinder og mænd mulighed for at blive længere på arbejdsmarkedet. I forhold til resten af Europa er der over de seneste ti år kun sket en lille forbedring af beskæftigelsesfrekvensen for ældre arbejdstagere og den faktiske tilbagetrækningsalder. Eftersom efterlønnen er ved at blive udfaset, og pensionsalderen stiger fra 65 til 67 år og derefter vil blive kædet sammen med den forventede levetid, er der behov for foranstaltninger til at hjælpe folk og arbejdsmarkedet med at tilpasse sig et længere arbejdsliv. For at imødekomme udfordringerne ved det forlængede arbejdsliv og undgå væsentlige afsmittende virkninger på andre bistandsydelser er det vigtigt at kombinere initiativer på arbejdspladsen og arbejdsmarkedet i samarbejde med arbejdsmarkedets parter.

Uddannelse

Uddannelsessystemets omkostningseffektivitet er fortsat en udfordring. Danmark har store udgifter til uddannelse, som i 2012 udgjorde 7,8 % af BNP sammenlignet med EU-gennemsnittet på 5,3 %. De offentlige udgifter pr. elev²¹ ligger langt over EU-gennemsnittet på alle uddannelsesniveauer²². Imidlertid er der problemer i forbindelse med kvaliteten af erhvervsuddannelserne, det faglige niveau i folkeskolerne, og Danmark har i gennemsnit de længste overgangsperioder mellem folkeskole og uddannelse på gymnasieniveau og mellem videregående uddannelse og arbejdsliv i EU²³. Hvad der også vækker bekymring, er den manglende afstemning af udbudte og efterspurgte kvalifikationer, eftersom de nye jobs ikke nødvendigvis svarer til dem, der gik tabt under krisen, og mange arbejdsgivere meddeler, at de ikke kan få opfyldt deres kompetencebehov på grund af manglen på kvalificeret arbejdskraft. For at rette op på dette mismatch mellem ledige og mangel på kvalificeret arbejdskraft nedsatte regeringen i oktober 2013 et uafhængigt udvalg, der skal bidrage med

²⁰ Beskæftigelsesfrekvensen for kvindelige indvandrere er på 55,4 % sammenlignet med 65,7 % for mænd.

²¹ Målt i købekraftstandarder.

²² Ifølge Eurostat har Danmark desuden en høj gennemførelsesprocent for videregående uddannelse (43,4 % blandt 30-34-årige i 2013 i forhold til EU-gennemsnittet på 36,8 %) og gode resultater for indikatorerne for unge, der forlader skolen tidligt (9,1 % i 2012).

²³ Gennemsnitsalderen for personer med en lang videregående uddannelses indtræden på arbejdsmarkedet var næsten 28 år i 2011 sammenlignet med næsten 29 år i 2001.

anbefalinger til, hvordan de videregående uddannelser kan bidrage til vækst, produktivitet og velstand i Danmark. Udvalgets første rapport fra april 2014 peger på, at kvaliteten i undervisningen og uddannelsesforløbene på de videregående uddannelser skal øges, at alle studerende skal tilegne sig kompetencer, der kan omsættes i relevant beskæftigelse (navnlig i den private sektor), og at der skal skabes større sammenhæng i de videregående uddannelser, så der undgås overlap i uddannelsessystemet, spildtid og dobbeltuddannelse.

Danmark kæmper stadig med høje frafaldsprocenter på erhvervsuddannelserne.

Frafaldsprocenten ligger næsten på 50 %²⁴, og en ud af fire studerende har utilstrækkelige færdigheder inden for dansk og matematik. Ud over aspekter relateret til den sociale baggrund er hovedårsagerne hertil en opfattelse af, at uddannelsesprogrammerne er af dårlig kvalitet, en mangel på praktikpladser, elevernes manglende grundlæggende færdigheder og utilstrækkelig karrierevejledning samt muligvis, at det er forholdsvis nemt at skifte mellem forskellige uddannelsesområder. Selv om ni ud af ti af dem, der gennemførte en erhvervsuddannelse i 2013, havde en praktikplads under hele deres uddannelse, havde kun 500 elever en praktikplads i forbindelse med uddannelse. I februar 2014 blev der indgået en politisk aftale om en reform af erhvervsuddannelserne, som forventes vedtaget i begyndelsen af 2014 og gennemført i 2014-2016 med henblik på at øge gennemførselsprocenten. Fokus er på at styrke undervisningens kvalitet gennem anvendelse af den europæiske referenceramme for kvalitetssikring af erhvervsuddannelse og gøre uddannelsesmiljøet mere attraktivt for de unge, indføre adgangskrav, tilbyde særlige kurser til dem, der ikke opfylder adgangskravene, og videreudanne underviserne. Formålet er at sikre, at erhvervsuddannelserne er bedre rettet mod behovene på arbejdsmarkedet og at skabe incitament til at øge antallet af praktikpladser i virksomhederne. Før den seneste indførsel af mere fleksible praktikmuligheder var systemet forholdsvis stift for mange SMV'er med treårige kontrakter og et komplet uddannelsesprogram.

Reformen kan betragtes som værende et effektivt politisk instrument til at forbedre kvaliteten af erhvervsuddannelserne.

Det er dog svært at vurdere, om reformen vil skabe et tilstrækkeligt antal praktikpladser. Reformens succes på lang sigt afhænger af dens evne til at forbedre erhvervsuddannelsernes image blandt de potentielle elever. Endelig er der en risiko for, at visse sårbare unge vil blive fanget mellem kontanthjælpsreformen (hvor de vil være forpligtede til at påbegynde en uddannelse) og de nye adgangskrav til erhvervsuddannelserne (som gør det sværere for dem at påbegynde en uddannelse). Den nye kombinerede ungdomsuddannelse og styrkelsen af produktionsskolerne kan måske hjælpe i den forbindelse.

Opnåelsen af grundlæggende færdigheder svarer kun til gennemsnittet i EU, hvilket er en udfordring med hensyn til kvaliteten af skoleuddannelsen.

Ifølge OECD's PISA-undersøgelse svarer antallet af dem, der klarer sig dårligt, til EU-gennemsnittet indenfor naturfag (16,7 % i forhold til 16,6 %), mens det for læsning og matematik er lavere (henholdsvis 14,6 % i forhold til 17,8 % og 16,8 % i forhold til 22,1 %). I juni 2013 indgik regeringen en aftale med de to største oppositionspartier om en reform af folkeskolen, som træder i kraft i skoleåret 2014/2015. Der vil blive givet flere undervisningstimer i hovedfagene dansk, engelsk og matematik, som suppleres med mere praktisk undervisning,

²⁴ 'Faglært til Fremtiden – Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser', Uddannelsesministeriet, oktober 2013.

fysisk aktivitet og andre sociale og personlige færdigheder samt it-færdigheder. Der vil også være mere målrettet efteruddannelse af lærerne og blive iværksat initiativer til kompetenceudvikling af lederne.

Danmark har også en af de længste overgangsperioder mellem folkeskole til uddannelse på gymnasialt niveau og mellem videregående uddannelse til arbejdsliv. For at fremskynde gennemførelsen af de lange videregående uddannelser er der med SU-reformen og de nye regler for videregående uddannelse (som gennemføres i juli 2014) skabt større incitament til at komme hurtigere ud på arbejdsmarkedet og indført belønning for studerende, der kommer hurtigere gennem uddannelsen. Reformen forventes at øge arbejdsudbuddet med godt 5 900 personer og forbedre de offentlige finanser med 2,2 mia. DKK i 2020.

3.4. Strukturelle foranstaltninger til fremme af bæredygtig vækst og konkurrenceevne

Produktivitetsvæksten i den danske økonomi har været svag i de seneste tyve år i forhold til sammenlignelige lande, og en af hovedårsagerne hertil er formodentlig den ringe konkurrenceevne. Priserne i Danmark er i gennemsnit højere end i sammenlignelige lande, hvilket delvis synes at skyldes en manglende konkurrence, navnlig i den indenlandske servicesektor. Hovedårsagerne hertil kan, udover de naturlige markedsproblemer i forbindelse med visse former for tjenester, være relateret til bl.a. overdreven regulering, der begrænser markedsadgangen, ejerskabsrestriktioner, nationale standarder og restriktiv forretningspraksis. Derfor modtog Danmark i 2013 en landespecifik henstilling vedrørende konkurrence, navnlig i servicesektoren. Danmark har gennemført og planlagt vigtige reformer og dermed gjort visse fremskridt vedrørende denne henstilling.

Det indre marked, liberalisering og konkurrence

En af de store udfordringer for den danske økonomi er at fremme konkurrenceevnen og produktiviteten. Ifølge den dybdegående analyse af Danmarks økonomi²⁵ er produktiviteten kun steget en anelse i de seneste årtier og mindre end i sammenlignelige lande. I 2012 nedsatte regeringen Produktivitetskommissionen, som har fremsat en række anbefalinger til, hvordan man kan øge produktiviteten, herunder ved at øge konkurrencen, åbne op for de beskyttede sektorer og øge internationaliseringen. Produktivitetskommissionen fremfører, at problemet med den danske produktivitet kan afhjælpes gennem en lang række foranstaltninger på områder som konkurrence, offentlige indkøb, uddannelse, internationalisering, innovation, beskatning og infrastruktur. Regeringen har selv i sin 2020-plan regnet med produktivitetsgevinster på 14 mia. DKK og 12 mia. DKK i henholdsvis den private og den offentlige sektor. Det vil ifølge Produktivitetskommissionen kræve en hurtig og ambitiøs gennemførelse af dens anbefalinger og konkrete initiativforslag. Produktivitetskommissionen viser på baggrund af flere makroøkonomiske analyser og markedsundersøgelser, at den danske virksomhedspraksis er mindre konkurrencepræget end i andre lande, at forbrugerne er mere passive på visse markeder, og at en række markeder er beskyttede mod konkurrence. Den opfordrer i sine anbefalinger regeringen til at ændre erhvervsreguleringen og fjerne

²⁵ Rapport, der er udarbejdet som led i proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer.

barriererne for markedsadgang, styrke konkurrenceloven, lempe planloven, så der kan etableres større butikker, fjerne ejerskabsrestriktionerne, erstatte de nationale standarder med internationale standarder, fremskynde og harmonisere procedurerne for byggetilladelse, støtte frihandelsaftaler og gennemføre servicedirektivet bedre. På baggrund af disse anbefalinger lancerede regeringen en vækstpakke i maj 2014, som i øjeblikket er ved at blive forhandlet på plads.

Danmark klarer sig generelt godt med hensyn til overholdelse af bestemmelserne for det indre marked, men den højt regulerede økonomi og det lille marked vil være en hindring for, at udenlandske markedsdeltagere kan træde ind på markedet. Nationale bestemmelser og standarder (nogle gange frivillige), f.eks. regler om brandsikkerhed, medfører ofte ekstraomkostninger for udenlandske udbydere og kan forhindre markedsadgang. Ifølge Konkurrence- og forbrugerstyrelsen ligger de nationale priser i gennemsnit langt over dem på andre sammenlignelige markeder, hvilket i det mindste delvist skyldes manglende konkurrence, navnlig i den indenlandske servicesektor. Danmarks konkurrenceudfordringer er overvejende relateret til tre områder: konkurrenceloven, private tjenesteydelser og den offentlige sektor.

Konkurrenceloven

Den danske konkurrence kunne i højere grad afspejle de internationale standarder. I 2012 og 2013 blev der indført ændringer af konkurrenceloven med henblik på at styrke håndhævelsen af konkurrencereglerne. Det er endnu for tidligt at vurdere virkningerne af disse ændringer, men Produktivitetskommissionen har allerede fastslået, at den danske konkurrencelov ikke stemmer tilstrækkeligt overens med internationale standarder. Den konkluderede, at konkurrenceovertrædelser kun straffes med bøder i tilfælde af grov uagtsomhed, at myndighedens uafhængighed er hæmmet ved udarbejdelsen af markedsundersøgelser, og at den ikke har tilstrækkelige beslutningskompetencer. Konkurrence- og forbrugerstyrelsen øgede sin aktivitet i 2013.

Private tjenesteydelser

Konkurrenceproblemerne i den nationale servicesektor lader til at være forbundet med regulering og forretningspraksis. Detailsektoren tjener ofte til eksempel. Der er en stor koncentration i den danske detailsektor (de fem største detailvirksomheder tegner sig for næsten 90 % af markedet), som er kendetegnet ved mangel på store butikker, en lav andel af udenlandsk ejede virksomheder og høje priser. Produktiviteten i detailsektoren ligger under EU-gennemsnittet, både med hensyn til niveau og vækst. Produktivitetskommissionen har anbefalet, at man fjerner de planmæssige begrænsninger for placering af større butikker for at øge konkurrencen på markedet og dermed mindske produktivitetsgabene. De foreslåede foranstaltninger omfatter en betydelig lempelse af reglerne for placering af butikker, tilladelse til at etablere væsentligt større butikker og fremme af konkurrencen på kommunalt plan gennem planlægningen.

I bygge- og anlægssektoren er der meget få udenlandske konkurrenter, priserne er højere og produktiviteten er lavere end i andre sammenlignelige lande som Tyskland og Sverige. En af årsagerne er antallet af særlige danske standarder for visse byggematerialer

eller -processer, som kan fungere som en adgangsbarriere. Produktivitetskommissionen anbefaler, at disse nationale standarder erstattes af internationale standarder, og at den kommunale behandling af byggetilladelser harmoniseres og strømlines. Den anbefaler også at ændre behandlingen af byggetilladelser og indføre hurtigere procedurer og kvikskranker og fælles anerkendelse af byggetilladelser mellem kommunerne. En anden barriere er de restriktive autorisationer for håndværkere.

De danske forbrugere har stadig ikke gavn af reelt konkurrencedygtige priser på elektricitet og gas. Til trods for, at el- og gasmarkederne er blevet liberaliseret, har et fåtal af forbrugerne udnyttet deres ret til at ændre udbyder og er derfor stadig bundet af standardaftaler med regulerede priser. Danmark lader dog til at bevæge sig væk fra dette system – i det mindste i elsektoren.

En række andre sektorer er udpeget som havende konkurrenceproblemer, herunder vanskeligheder i forbindelse med ejerskabsbestemmelser, geografiske begrænsninger og andre barrierer²⁶. Regeringen forventes at gennemgå 170 erhverv, hvoraf 21 forventes at blive genstand for målrettede foranstaltninger. Den annoncerede vækstpakke forventes at følge op på dette. En ny lov, der blev vedtaget i Folketinget i april 2014, vil gøre autorisationer på el-, vvs- og kloakområdet mere fleksible. Den vil gøre det nemmere for virksomhederne at forvalte de mange forskellige arbejdsprocesser i forbindelse med f.eks. installering af køkkener.

Den offentlige sektor

På grund af dens betydelige størrelse påvirker den offentlige sektor i høj grad landets produktivitet. Produktivitetskommissionen har fremsat en række anbefalinger vedrørende den offentlige sektor inden for offentlig infrastruktur, udlicitering, offentlig-private partnerskaber og offentlige udbud til private operatører, samt mere generelt inden for forvaltning af offentlige tjenester. Ca. 25 % af den danske offentlige sektor er genstand for offentlige udbud. Produktivitetskommissionen anbefaler, at der åbnes op for konkurrencen i den private sektor for disse tjenester med henblik på at øge produktiviteten, både i den offentlige og den private sektor, og at forbedre ressourcefordelingen, opsparinger, innovation samt kvalitetsforbedringer. Den ser et potentiale inden for "bløde tjenesteydelser" (ældrepleje, sundhedstjenester) og anbefaler at støtte initiativtagere gennem offentlige indkøb og liberalisering af tilbudsloven, som regulerer reglerne for udbud under EU's tærskelværdi. Den hilser også regeringens planer om at udforme en lov om offentlige indkøb med udgangspunkt i EU-direktivet om offentlige indkøb velkommen.

Forskning & innovation

Danmark kunne have gavn af at omsætte sin videnskabelige ekspertise til mere innovative økonomiske løsninger. Landet har allerede nået sit mål for FoU-investeringer på

²⁶ Disse sektorer omfatter transport, apoteker, tandlæger, kiropraktorer, fysioterapeuter, ejendomsmæglere, telekommunikation, tv-forsyning, likvidatorer og advokatfirmaer, affaldsforbrænding osv. Mange af disse sektorer er underlagt kontrol i tværministerielle udvalg eller analyser og undersøgelser af konkurrencemyndighederne.

3 %, navnlig takket være de øgede offentlige investeringer i FoU, som nåede op på ca. 1 % i 2012. Erhvervsinvesteringerne i FoU er dog faldet en anelse. Selv om Danmark ligger på en andenplads i EU med hensyn til andelen af oftest citerede videnskabelige publikationer²⁷, ligger landet kun på en syvendeplass med hensyn til den nye EU-outputindikator for innovation. Den danske regering er i øjeblikket i færd med at gennemføre en omfattende innovationsstrategi, som blev lanceret i december 2012 inden for tre fokusområder. For det første gives der større prioritet til løsninger på specifikke samfundsmæssige udfordringer. For det andet søger den at optrappe samarbejdet mellem videninstitutionerne og erhvervslivet og øge effektiviteten af innovationsordningerne. For det tredje fremmer den en ændring af kulturen i uddannelsessystemet ved at koncentrere sig mere om innovation og iværksætterier. Produktivitetskommissionen fremhæver dog, at innovationsstrategien ikke lader til at tackle en af de store flaskehalse tilstrækkeligt med hensyn til de stramme rammer for samarbejde mellem universiteter og virksomheder.

Energi, klima og miljø

Danmarks el- og gasmarkeder fungerer godt på engrosniveauet, men der kan skabes større konkurrence på detailniveau. Efter den gradvise udtømmning af gasfelter vil Danmark med hensyn til gasnettene i højere grad skulle koble sig sammen med sine naboer. Der er planlagt en kapacitetsudvidelse over den dansk-tyske grænse i 2016, og man planlægger opførelsen af en ny gasledning mellem Danmark og Polen, der forventes at blive taget i brug i 2020. Man er begyndt at bevæge sig væk fra aftaler med regulerede priser inden for elsektoren, hvilket kunne gentages i gassektoren. En øget indsats for at tilskynde forbrugerne til at ændre udbydere kan også sætte gang i konkurrencen på disse markeder. Hvad angår energiinfrastrukturen, har Danmark ni vigtige projekter (syv i elsektoren og to i gassektoren) på EU-listen over projekter af fælles interesse i Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. 1391/2013²⁸. Et andet vigtigt område, der fremhæves i den årlige vækstundersøgelse fra 2014, er nedbringelsen af de miljøskadelige støtteordninger. Danmark ville have gavn af at udfase sådanne ordninger (f.eks. den nedsatte energif afgift på diesel), da det både ville afhjælpe de negative virkninger på miljøet og frigøre økonomiske ressourcer.

Danmarks langsigtede mål for energipolitikken er, at hele energiforsyningen (el, varme, industri og transport) skal dækkes af vedvarende energi i 2050²⁹. Det kræver særlig opmærksomhed på at sikre udbuddet af løsninger og investeringer til intelligent energiefterspørgsel og investeringer i elnet, hvis mere end 50 % af Danmarks elektricitet skal komme fra vedvarende energiproduktion i 2020. Den offentlige sektor er opsat på at udvise et godt eksempel ved at reducere energiforbruget i centraladministrationens bygninger. Danmark indførte i 2006 en national energiforpligtelsesordning, som med tiden har undergået

²⁷ Videnskabelige publikationer blandt de 10 % mest citerede publikationer i verden i % af landets samlede videnskabelige publikationer.

²⁸ Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. 1391/2013 af 14. oktober 2013 om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 347/2013 om retningslinjer for den transeuropæiske energiinfrastruktur, hvad angår EU-listen over projekter af fælles interesse, (EUT L 349 af 21.12.2013, s. 28).

²⁹ Pr. 2012 (senest tilgængelige data) havde Danmark allerede nået sit mellemliggende mål for 2011/2012 og 25,6 % af energien er nu vedvarende. Landet sigter nu mod 35 % i 2020 (mens målet i VE-direktivet er 30 %).

forskellige forbedringer, f.eks. med hensyn til beregningen af energibesparelser. Ordningen er ved at blive gennemgået med henblik på at bringe den på linje med bestemmelserne i energieffektivitetsdirektivet. Hvis regeringens planer føres ud i livet, vil Danmark blive en frontløber på området i EU.

Danmark har givet tilsagn om at nedbringe den andel af emissionerne, som ikke er omfattet af EU's emissionshandelsordning, med 20 % i forhold til emissionerne i 2005 inden 2020. Ifølge opgørelsesdata lå andelen af emissioner, der ikke er omfattet af emissionshandelsordningen, i 2012 11 % under niveauet i 2005. Ifølge de seneste nationale fremskrivninger³⁰, som tager hensyn til de nuværende foranstaltninger, forventer Danmark at reducere sin andel af drivhusgasemissioner, som ikke er omfattet af emissionshandelsordningen, med 22 %, hvilket overstiger målet med 2 procentpoint. I august 2013 offentliggjorde Danmark en klimaplan, der beskriver målene for at overholde tilsagnet om at reducere de samlede drivhusgasemissioner med 40 % inden 2020 i forhold til niveauet i 1990. Regeringen har meddelt, at den agter at fremsætte et klimalovforslag ved næste samling i Folketinget³¹.

Selv om den andel af vedvarende energi, der anvendes i den danske transportsektor, stadig er lav, er der gjort betydelige fremskridt med hensyn til at reducere emissionerne fra transport. I september 2013 oprettede transportministeriet et center for transport, miljø og klima, som skal udvikle et roadmap for en transportsektor, der er uafhængig af fossile brændstoffer i 2050. I januar 2014 nåede man et afgørende punkt med hensyn til etableringen af en grøn transportsektor, idet der blev indgået en politisk aftale om at afsætte 28,5 mia. DKK til elektrificering af en stor del af det danske jernbanenet og til at øge hastigheden og hyppigheden af tog mellem de største byer.

I betragtning af de forventede resultater i energi- og transportsektoren, vil landbruget i stigende grad komme til at stå for den største andel af emissionerne i de kommende årtier. Siden 1990 er der foretaget store emissionsreduktioner i sektoren for landbrug, skovbrug og fiskeri, men siden 2005 er der ikke sket yderligere reduktioner, eller de er oven i købet steget en anelse. Der er truffet foranstaltninger til at øge reduktionen af emissioner gennem skovforvaltning³².

Boks 4. Strukturreformernes potentielle virkninger på vækst – en benchmarkundersøgelse

Strukturreformer er afgørende for at sætte gang i væksten. Det er derfor vigtigt at kende de potentielle positive virkninger af disse reformer. De positive virkninger kan vurderes med

³⁰ Kilde: Det Europæiske Miljøagentur: *Greenhouse gas emission trends and projections in Europe 2013 - Tracking progress towards Kyoto and 2020 targets*
<http://www.eea.europa.eu/publications/ghg-trends-and-projections-2013>.

³¹ http://www.kemin.dk/danmark/reduktionafdrivhusgasser/Maalsætninger_og_rammer/Sider/For_side.aspx.

³² Naturstyrelsens evaluering af ordningen for privat skovrejsning, som yder tilskud til tilplantning af skove på privatejet jord, viser, at der er rejst ny skov på 18 629 hektar åbne arealer i perioden 1998-2012. Det vil bidrage til at reducere emissionerne på mellemlang sigt.

udgangspunkt i økonomiske modeller. Kommissionen anvender sin QUEST-model til at vurdere, hvordan en given medlemsstats strukturreformer vil påvirke væksten, hvis den indsnævrer gabet til gennemsnittet af de tre EU-lande, der viser de bedste resultater på nøgleindikatorer, f.eks. arbejdsmarkedsdeltagelse. Hvis Danmark forbedrer sine resultater for disse indikatorer, vil landet kunne øge sit BNP med 1½ % over ti år. Nogle af reformerne ville selv kunne have virkning inden for en kortere tidshorisont. Simuleringerne bekræfter analysen i afsnit 3.3, der viser, at de største gevinster sandsynligvis ville komme af at skære i dagpengesatsen og ved at øge arbejdsmarkedsdeltagelsen blandt kvinder og de ældre.

Tabel: Strukturelle indikatorer, mål og potentielle virkninger for BNP³³

Reformområder		DK	Gns. 3 EU-lande bedste resultater	BNP % i forhold til basisscenarie	
				5 år	10 år
Markedskonkurrence	Fortjenstmargen i sektoren for slutprodukter	0,14	0,13	0,1	0,1
Markedsregulering	Startomkostninger	0,00	0,13	0,0	0,0
Skattereform	Implicit forbrugsbeskatning	31,4	28,6	0,0	0,0
Kompetenceøgende reformer*	Andel af højt kvalificerede	7,4	10,7	0,0	0,0
	Andel af lavt kvalificerede	22,1	7,5	0,0	0,0
Arbejdsmarkedsreformer	Ikke-deltagelse, kvinder (25-54 år)			0,3	0,4
	- lavt kvalificerede	30,4	26,4		
	- mellemkvalificerede	13,9	10,5		
	- højt kvalificerede	7,4	4,3		
	Ikke-deltagelse, lavt kvalificerede mænd (25-54 år)	18,8	7,7	0,1	0,2
	Ikke-deltagelse, ældre (55-64 år)			0,1	0,4
	- lavt kvalificerede	16,0	13,4		
	- mellemkvalificerede	8,2	4,8		
	- højt kvalificerede	4,7	3,3		
	ALMP (% af BNP i forhold til antal ledige)	38,9	37,4	0,0	0,0
	Understøttelsesgrad**	73,0	52,6	0,5	0,7
I alt				1,0	1,6

Kilde: Kommissionens tjenestegrene. Anm.: Simuleringerne tager udgangspunkt i, at alle medlemsstaterne iværksætter reformer, som halverer gabet. Tabellen viser, hvor meget hver reform bidrager til det samlede BNP efter fem og ti år. Hvis landet ligger over benchmark for en given indikator, foretager vi ingen simulation af reformernes virkning på området. Den pågældende medlemsstat kan dog stadig have gavn af de foranstaltninger, der træffes af andre medlemsstater³⁴. * De langsigtede virkninger ved at øge andelen af højt kvalificerede vil kunne beløbe sig til 1,7 % af BNP og ved at mindske andelen af lavt kvalificerede arbejdstagere til 2,6 % af BNP. ** Benchmark er gennemsnittet i EU.

3.5. Modernisering af den offentlige forvaltning

Den danske offentlige forvaltning er velfungerende sammenlignet med andre EU-lande³⁵. De offentlige tjenester kan dog effektiviseres ved at anvende mere tidssvarende

³³ Fortjenstmarginen i sektoren for slutprodukter er forskellen mellem varens/tjenesteydelsens salgspris og omkostningerne. Startomkostninger er omkostningerne i forbindelse med opstart af virksomhed i den mellemliggende sektor. Den implicitte forbrugsbeskatning illustrerer overgangen fra beskatning af arbejde til indirekte beskatning. Understøttelsesgraden er den procentdel af lønnen før ledighed, der udbetales af arbejdsløshedsordningen. Se bilaget for en mere indgående beskrivelse af indikatorerne.

³⁴ For en detaljeret forklaring af overførselsmekanismen, se: Europa-Kommissionen (2013), "The growth impact of structural reforms", Kapitel 2 i QREA nr. 4. december 2013, Bruxelles, http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/qr_euro_area/2013/pdf/qrea4_section_2_en.pdf.

³⁵ De sammensatte indikatorer for forvaltningseffektivitet, svig og korruption, virksomhedsopstart og udstedelse af erhvervstilladelser, offentlige indkøb, overholdelse af skattelovgivningen og det civile retlige område ligger alle over EU-gennemsnittet. Kilde: Europa-Kommissionen, "Excellence in public administration for competitiveness in EU Member States".

forvaltningsmetoder og reducere det interne bureaukrati. For eksempel kunne dokumentationskravene vedrørende detaljeret kontrol med medarbejdernes arbejdsprocesser begrænses, og de offentlige organer kunne koncentrere sig om at opnå og forbedre resultaterne af deres aktiviteter. Ledelsen og medarbejderne ville således få større selvbestemmelse over og ansvar for deres resultater. Produktivitetskommissionen vurderer, at det vil være forholdsvis nemt at opnå de 12 mia. DKK i potentielle effektivitetsgevinster, som regeringen forventer som følge af reformen af den offentlige sektor, hvis man følger dens anbefalinger. Ifølge en undersøgelse foretaget af en af A-kasserne³⁶ koster dokumentationskravene alle ansatte én time dagligt, hvilket beløber sig til 60 millioner arbejdstimer om året.

4. Konklusioner

Efter tre år med økonomisk stagnation er den danske økonomi i bedring. Økonomien synes at være på vej ud af stagnation med en let faldende ledighed, forholdsvis høje tillidsindikatorer, stabiliserende boligpriser (og selv stigninger i de største byer) og fortsat lave renter.

Analysen i dette arbejdsdokument fører til den konklusion, at Danmark har gjort visse fremskridt i forbindelse med de foranstaltninger, der er truffet med henblik på at imødekomme de landespecifikke henstillinger fra 2013. Danmark fører en forsigtig finanspolitik i overensstemmelse med den landespecifikke henstilling og kravene under proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud. Ifølge Kommissionens forårsprognose fra 2014 vil budgetunderskuddet fortsat ligge under 3 % i perioden 2014-2015, og Danmark forventes fortsat at opfylde sin mellemfristede budgetmålsætning.

For så vidt angår beskæftigelsen, er der gjort visse fremskridt med hensyn til at forbedre forholdene for de grupper, der befinder sig på kanten af arbejdsmarkedet. Reformerne af førtidspensions- og fleksjobordningerne er langsomt begyndt at vise resultater, kontanthjælpsreformen er trådt i kraft, der er vedtaget en sygedagpengereform, og regeringen fremsatte for nylig et reformforslag vedrørende aktive arbejdsmarkedspolitikker. Der konstateres visse fremskridt på uddannelsesområdet. I februar 2013 blev der indgået en reformaftale om efteruddannelserne, som forventes at træde i kraft i midten af 2015, og som sigter mod at øge kvaliteten af efteruddannelserne gennem en lang række initiativer. Der er gjort begrænsede fremskridt med hensyn til konkurrenceevnen. Imidlertid vil den igangværende gennemførelse af konkurrencepakken fra 2012 — som bl.a. omfatter en styrkelse af konkurrenceloven, som trådte i kraft i marts 2013 — at blive fulgt op med nye foranstaltninger, som der i øjeblikket forhandles om.

Konvergensprogrammet og det nationale reformprogram forholder sig til de udfordringer, der blev identificeret i den årlige vækstundersøgelse fra 2014. Det største mål med reformdagsordenen er at øge den danske økonomis vækstpotentiale på lang sigt. Reformerne sigter mod at støtte det økonomiske opsving ved at øge produktiviteten og

³⁶ www.ftf.dk.

konkurrenceevnen, udnytte arbejdsstyrkens potentiale bedre og give uddannelsessystemet et løft. De ledsages af en plan for en holdbar og forsigtig finanspolitik. De handlingsplaner, som Danmark har indgivet, er relevante, målrettede og troværdige. Gennemførslen heraf skal overvåges nøje.

OVERSIGTSTABEL

2013-forpligtelser	Sammenfattende vurdering ³⁷
Landespecifikke henstillinger	
Landespecifik henstilling nr. 1: Gennemføre budgetstrategien i 2013 som planlagt for at sikre korrektion af det uforholdsmæssigt store underskud senest i 2013. Derudover gennemføre budgetstrategien for 2014 og derefter for at sikre en passende finanspolitisk indsats for at bevare den mellemfristede målsætning.	Danmark har samlet set gjort betydelige fremskridt med at imødekomme denne henstilling. • Danmark fører en forsigtig finanspolitik i overensstemmelse med EU's henstilling og kravene under proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud. • De seneste fremskrivninger viser, at budgetunderskuddet fortsat vil ligge under 3 % i perioden 2013-2015, og at Danmark fortsat vil opfylde sin mellemfristede budgetmålsætning.
Landespecifik henstilling nr. 2: Tage yderligere skridt til at forbedre beskæftigelsesegnheden for personer på kanten af arbejdsmarkedet, herunder personer med indvandrerbaggrund, langtidsledige og lavt kvalificerede arbejdstagere. Forbedre kvaliteten af erhvervsuddannelserne med henblik på at nedbringe frafaldsprocenten og øge antallet af praktikpladser. Gennemføre reformen af folkeskolen for at hæve uddannelsesniveaet og forbedre omkostningseffektiviteten af undervisningssystemet.	Danmark har gjort visse fremskridt med at imødekomme denne henstilling. • De seneste arbejdsmarkedsreformer omfatter reformer af førtidspensions- og fleksjobordningerne, kontanthjælpen og sygedagpengene — og en reform af de aktive arbejdsmarkedspolitikker er undervejs. Forholdene for dem, der befinder sig på kanten af arbejdsmarkedet, er dog endnu ikke væsentligt forbedrede. • Reformen af erhvervsuddannelserne retter op på problemet med kvalitet og høje frafaldsprocenter. Det manglende antal praktikpladser vækker fortsat bekymring. • Der er også gjort visse fremskridt med hensyn til at forbedre uddannelsessystemets omkostningseffektivitet samt med at reformere folkeskolen.
Landespecifik henstilling nr. 3: Fortsætte indsatsen for at fjerne barriererne for konkurrence, bl.a. inden for detailsektoren og bygge- og anlægssektoren, og øge effektiviteten af de offentlige tjenesteydelser.	Danmark har gjort begrænsede fremskridt med at imødekomme denne henstilling. • Der blev iværksat enkelte konkrete

³⁷ Følgende kategorier anvendes til at vurdere fremskridtene med gennemførelsen af de landespecifikke henstillinger fra 2013: Ingen fremskridt: Medlemsstaten har hverken annonceret eller vedtaget foranstaltninger til at imødekomme den landespecifikke henstilling. Denne kategori bruges også, hvis en medlemsstat har nedsat en arbejdsgruppe til at vurdere eventuelle foranstaltninger. Begrænsede fremskridt: Medlemsstaten har annonceret visse foranstaltninger til at imødekomme den landespecifikke henstilling, men de lader til at være utilstrækkelige og/eller risikerer ikke at blive vedtaget/gennemført. Visse fremskridt: Medlemsstaten har annonceret foranstaltninger til at imødekomme den landespecifikke henstilling. Disse foranstaltninger er lovende, men de er endnu ikke alle blevet gennemført, og i visse tilfælde ser de ikke ud til at blive det. Betydelige fremskridt: Medlemsstaten har vedtaget foranstaltninger, hvoraf de fleste er gennemført. Foranstaltningerne bidrager i høj grad til at imødekomme den landespecifikke henstilling. Fuldt ud imødekommet: Medlemsstaten har vedtaget og gennemført foranstaltninger, der imødekommer den landespecifikke henstilling fuldt ud.

	initiativer i 2013. I april 2014 vedtog Folketinget en reform af vvs- og elområdet. • Produktivitetskommissionens konklusioner og regeringens indsats for at identificere markedsbarriererne i servicesektoren vil bane vejen for kommende reformer til at styrke konkurrencen. • Den kommende vækstplan — som i øjeblikket er under forhandling — vil tage udgangspunkt i Produktivitetskommissionens anbefalinger. Den bør være ambitiøs og være målrettet konkurrenceproblemerne i detailsektoren og bygge- og anlægssektoren.
Europa 2020 (nationale mål og fremskridt)	
Beskæftigelsesfrekvens: 75 % For DK (nationalt mål): 80 %	Beskæftigelsesfrekvens: 2011: 75,7 % 2012: 75,4 % 2013: 75,6 % Danmark overstiger målet for beskæftigelsesfrekvensen på 75 %. Beskæftigelsesfrekvensen har stabiliseret sig oven på krisen. Den ligger stadig under niveauet for 2008 og det nationale mål.
Investeringer i FoU: 3 % af BNP	Målet på 3 % blev allerede nået i 2009. Siden 2010 har Danmark ligget stabilt omkring 3 % (2010: 3,00 %, 2011: 2,98 % og 2012: 2,99 %). De offentlige investeringer i FoU stiger løbende og nåede i 2011 op på 1,0 % af BNP. Danmark er det tredje land, der har nået sit mål, næst efter Finland og Sverige i 2009. På den anden side er erhvervsinvesteringerne i FoU faldet en anelse som andel af BNP (2008: 1,99 %, 2009: 2,21 %³⁸, 2010: 2,01 %, 2011 og 2012: 1,96 %).
Drivhusgasemissioner: -20 % (i forhold til 2005-emissionerne, emissioner under emissionshandelsordningen er ikke omfattet af det nationale mål)	Ændring i drivhusgasemissioner, der ikke indgår i emissionshandelsordningen, mellem 2005 og 2012: -11 % Ifølge de seneste nationale fremskrivninger indgivet til Kommissionen, og når der tages hensyn til eksisterende foranstaltninger, forventes målet at blive overgået: -22 % i 2020 i forhold til 2005 (svarende til en forskel på 2 procentpoint i forhold til målet).
Andel af vedvarende energi: 30 % Andel af vedvarende energi i transportsektoren: 10 %	Andelen af vedvarende energi i det samlede endelige energiforbrug var på 26 % i 2012. Inden for transport var den på 5,8 %.

³⁸ De forholdsvis høje tal kan skyldes det kraftige fald i BNP i 2009 (-5,7 %).

Energieffektivitet: 12,6 % (i forhold til 2006) Inden 2020: et primært energiforbrug på 17,8 mio. toe og et endeligt energiforbrug på 14,8 mio. toe.	Danmark fortsætter tendensen med et svagt aftagende primært energiforbrug (hjemligt forbrug, brutto, minus ikke-energianvendelse), som er faldet fra 19,5 mio. toe i 2005 til 18,7 mio. toe i 2011. Transportsektoren og husholdningerne er med et energiforbrug på henholdsvis 5,1 mio. toe og 4,4 mio. toe langt de største sektorer for endeligt energiforbrug. Selv om forbruget i transportsektoren er faldet en anelse, fra det toppede på 5,5 mio. toe i 2008, til 5,1 mio. toe i 2011, faldt husholdningernes forbrug med 11 %, fra 4,9 mio. toe i 2010 til 4,4 mio. toe i 2011, hvilket mere end vejede op for stigningen på 11 % i 2009-2010. Danmark har fastsat et vejledende nationalt mål for energieffektivitet på 12,6 % (reduktion i forhold til 2006), som betyder et mål på 17,8 mio. toe for det primære energiforbrug og på 14,8 mio. toe for det endelige energiforbrug i 2020.
Mål for andelen af elever, der forlader uddannelsessystemet tidligt: <10 % (En frafaldsprocent på under 10 % for befolkningen i alderen 18-24).	Andelen af elever, der forlader uddannelsessystemet tidligt: 2011: 9,6 % 2012: 9,1 % 2013: 8,0 % EU-målet er allerede nået.
Videregående uddannelse: >40 % (Mindst 40 % af befolkningen i alderen 30-34 skal have en videregående uddannelse)	Gennemførsel af videregående uddannelse: 2011: 41,2 % 2012: 43,0 % 2013: 43,4 % EU-målet er allerede nået.
Mål for nedbringelsen af antallet af personer, der er truet af fattigdom eller social eksklusion i antal personer: For DK (nationalt mål): Nedbringe antallet af personer i husholdninger med lav arbejdsintensitet med 22 000 frem til 2020.	Antal personer i husholdninger med lav arbejdsintensitet: 2011: 480 000 2012: 464 000 Visse tegn på forbedring, mens stadig et godt stykke over niveauet før krisen i 2008 og målet.

BILAG

Standardtabeller

Tabel I: Makroøkonomiske indikatorer

	1996-2000	2001-2005	2006-2010	2011	2012	2013	2014	2015
Nøgleindikatorer								
BNP-vækst	2,9	1,3	0,0	1,1	-0,4	0,4	1,5	1,9
Outputgab ¹	1,4	0,9	0,1	-3,6	-4,6	-4,8	-4,3	-3,6
HICP (årlig ændring i %)	2,0	1,9	2,1	2,7	2,4	0,5	1,0	1,6
Indenlandsk efterspørgsel (årlig ændring i %) ²	2,7	1,9	0,2	0,2	-0,1	0,6	1,3	1,7
Arbejdsløshed (% af arbejdsstyrken) ³	5,2	5,0	4,9	7,6	7,5	7,0	6,8	6,6
Faste bruttoinvesteringer (% af BNP)	19,7	19,5	19,9	17,4	17,4	17,2	17,2	17,4
National bruttoopsparing (% af BNP)	21,4	23,6	23,7	23,7	23,4	24,7	24,2	24,3
Offentlig sektor (% af BNP)								
Fordringserhvervelse, netto	0,2	1,9	1,6	-1,9	-3,8	-0,8	-1,2	-2,7
Bruttogæld	61,4	45,8	35,2	46,4	45,4	44,5	43,5	44,9
Finansielle aktiver, netto	-30,3	-16,5	2,8	-2,6	-7,5	n.a	n.a	n.a
Indtægter i alt	56,4	55,9	55,5	55,7	55,5	56,2	55,6	53,2
Udgifter i alt	56,2	54,1	53,9	57,5	59,2	57,0	56,8	55,8
heraf: renter	4,6	2,7	1,6	1,8	1,6	1,5	1,4	1,3
Virksomheder (% af BNP)								
Fordringserhvervelse, netto	3,3	2,9	4,2	9,0	9,3	8,9	9,4	10,5
Finansielle aktiver, netto, ikke-finansielle selskaber	-62,4	-62,2	-88,8	-71,3	-72,1	n.a	n.a	n.a
Finansielle aktiver, netto, finansielle selskaber	-4,1	-8,9	-5,9	-1,3	-4,0	n.a	n.a	n.a
Bruttoinvesteringer	13,6	13,3	12,7	10,7	10,4	10,8	10,8	11,2
Bruttooverskud af produktion	20,4	20,4	19,8	20,4	20,8	20,8	21,4	21,8
Husholdninger og NPISH'er (% af BNP)								
Fordringserhvervelse, netto	-2,4	-1,2	-2,5	-0,7	0,7	-0,6	-1,3	-0,8
Finansielle aktiver, netto	76,3	78,2	92,9	103,8	121,1	n.a	n.a	n.a
Bruttolønninger	49,5	49,5	50,3	50,1	49,7	49,6	49,2	48,8
Nettoformueindkomst	1,4	1,3	1,1	1,1	1,3	2,1	1,5	1,3
Modtagne løbende overførsler	21,4	21,5	21,4	23,1	23,5	24,3	24,3	23,3
Bruttoopsparing	2,7	4,1	3,2	4,1	3,5	3,6	3,1	3,6
Resten af verden (% af BNP)								
Fordringserhvervelse, netto	1,1	3,3	3,3	6,3	6,0	7,3	7,0	7,1
Finansielle aktiver, netto	21,0	9,9	-0,1	-26,7	-35,7	n.a	n.a	n.a
Nettoeksport, varer og tjenester	4,4	5,7	3,6	5,2	5,1	5,7	5,8	5,8
Primære indtægter fra resten af verden, netto	-1,4	-0,3	1,7	2,7	3,0	3,9	3,4	3,2
Kapitaltransaktioner, netto	0,1	0,1	0,0	0,3	0,0	0,0	0,1	0,3
Sektor for handelsbare varer	40,8	39,7	37,5	36,4	36,3	36,4	n.a	n.a
Sektor for ikke-handelsbare varer	44,7	45,7	47,9	49,5	49,8	49,9	n.a	n.a
heraf: bygge- og anlægssektoren	4,5	4,5	4,6	4,2	4,1	4,0	n.a	n.a
Real effektiv valutakurs (indeks: 2000=100)	91,6	96,2	108,2	108,1	104,6	106,9	108,4	107,7
Bytteforhold, varer og tjenester (indeks: 2000=100)	94,0	97,1	100,9	101,6	101,5	103,2	103,2	102,8
Udvikling på eksportmarkederne (indeks: 200=100)	102,7	103,4	97,9	95,6	95,4	96,1	95,4	94,2
Anm.: ¹ Outputgab er forskellen mellem det aktuelle og potentielle bruttonationalprodukt til 2005-markedspriser. ² Indikatoren for den indenlandske efterspørgsel omfatter også værdipapirer. ³ Ledige er alle personer, der ikke var i beskæftigelse, aktivt søgte arbejde og var beredte på at påtage sig arbejde øjeblikkeligt eller inden for to uger. Arbejdsstyrken er det samlede antal beskæftigede og ledige. Arbejdsløshedssatsen omfatter personer i alderen 15-74 år. Kilde: Kommissionens forårsprognose for 2014 (KOM)								

Tabel II: Sammenligning af makroøkonomisk udvikling og prognoser

	2013		2014		2015		2016	2017
	KOM	KP	KOM	KP	KOM	KP	KP	KP
Realt BNP (ændring i %)	0,4	0,4	1,5	1,6	1,9	1,9	2,1	2,2
Privat forbrug (ændring i %)	0,0	0,0	1,3	1,3	1,7	1,6	2,3	2,5
Faste bruttoinvesteringer (ændring i %)	0,6	0,7	2,4	2,6	3,0	3,2	6,6	5,8
Eksport varer og tjenester (ændring i %)	1,2	1,2	3,1	3,7	4,0	4,7	5,6	5,6
Import varer og tjenester (ændring i %)	1,7	1,7	2,8	3,9	3,8	4,5	7,2	6,9
<i>Bidrag til real BNP-vækst:</i>								
- Endelig indenlandsk efterspørgsel	0,4	0,4	1,3	1,5	1,6	1,5	2,5	2,5
- Lagerændringer	0,2	0,2	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
- Nettoeksport	-0,2	-0,2	0,3	0,1	0,3	0,4	-0,5	-0,5
Outputgab ¹	-4,8	-4,8	-4,3	-3,8	-3,6	-2,6	-1,3	0,0
Beskæftigelse (ændring i %)	0,4	0,2	0,5	0,6	0,5	0,6	0,8	1,2
Arbejdsløshed (ændring i %)	7,0	7,1	6,8	6,9	6,6	6,6	6,2	5,7
Arbejdsproduktivitet (ændring i %)	0,0	0,2	1,1	1,0	1,3	1,3	1,3	1,0
HICP-inflation (i %)	0,5	0,5	1,0	1,1	1,6	1,8	1,8	1,9
BNP-deflator (ændring i %)	1,4	1,4	1,4	1,3	1,5	1,5	1,6	1,9
Aflønning af ansatte (pr. person, ændring i %)	1,2	1,3	1,8	1,8	2,0	2,2	2,2	2,6
Fordringserhvervelse, netto, over for resten af verden (% af BNP)	7,3	7,3	7,0	7,2	7,1	7,5	6,7	5,7
<u>Anm.:</u> ¹I procent af det potentielle BNP, hvor den potentielle vækst i BNP er genberegnet af Kommissionens tjenestegrene på baggrund af programmets scenarie under anvendelse af den i fællesskab aftalte metode. <u>Kilde:</u> Kommissionens forårsprognose for 2014 (KOM), Konvergensprogrammet (KP)								

Tabel III: Sammensætning af budgettilpasningen

(% af BNP)	2013	2014		2015		2016	2017	Ændring: 2013-2017
	KOM	KOM	KP	KOM ¹	KP	KP	KP	KP
Indtægter	56,2	55,6	54,2	53,2	51,7	51,7	51,5	-4,7
<i>heraf:</i>								
- Afgifter på produktion og import	16,6	16,5	16,7	16,4	16,7	16,9	17,0	0,4
- Løbende indkomst- og formueskatter mv.	31,8	31,5	31,4	29,3	29,1	29,0	28,6	-3,2
- Sociale bidrag	1,8	1,8	0,8	1,8	0,8	0,8	0,8	-1,0
- Andet (restpost)	6,0	5,8	5,3	5,7	5,1	5,0	5,1	-0,9
Udgifter	57,0	56,8	55,6	55,8	54,6	53,9	53,1	-3,9
<i>heraf:</i>								
- Primære udgifter	55,5	55,4	54,1	54,5	53,2	52,6	51,7	-3,8
<i>heraf:</i>								
Aflønning af ansatte	18,2	18,0	18,1	17,8	17,9	17,7	17,5	-0,7
Mellemliggende forbrug	9,8	9,6	9,8	9,6	9,7	9,7	9,7	-0,1
Sociale overførsler	18,7	19,0	19,1	18,9	18,9	18,5	18,1	-0,6
Subsidier	2,6	2,6	2,6	2,5	2,6	2,5	2,5	-0,1
Faste bruttoinvesteringer	2,3	2,3	2,3	2,1	2,1	2,0	2,0	-0,3
Andet (restpost)	3,9	3,9	2,2	3,7	2,0	2,1	1,9	-2,0
- Renteudgifter	1,5	1,4	1,5	1,3	1,4	1,3	1,4	-0,1
Offentlig saldo	-0,8	-1,2	-1,3	-2,7	-2,9	-2,2	-1,6	-0,8
Primær saldo	0,7	0,2	0,2	-1,3	-1,5	-0,9	-0,2	-0,9
Engangsforanstaltninger og andre midlertidige foranstaltninger	1,5	1,6	1,1	0,0	-1,0	-0,8	-0,6	-2,1
Offentlig saldo ekskl. engangsforanstaltninger	-2,3	-2,8	-2,4	-2,7	-1,9	-1,4	-1,0	1,3
Outputgab ²	-4,8	-4,3	-3,8	-3,6	-2,6	-1,3	0,0	4,9
Konjunkturkorrigeret saldo ²	2,1	1,4	1,0	-0,5	-1,3	-1,4	-1,6	-3,7
Strukturel saldo³	0,6	-0,2	-0,1	-0,5	-0,3	-0,6	-1,0	-1,6
<i>Ændring</i>	<i>0,0</i>	<i>-0,8</i>	<i>-0,6</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,4</i>	<i>-</i>
<i>Gennemsnitlig ændring over to år</i>	<i>0,1</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,5</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,3</i>	<i>-</i>
Strukturel primær saldo ³	2,1	1,2	1,4	0,9	1,1	0,7	0,4	-1,7
<i>Ændring i strukturel primær</i>		<i>-0,9</i>	<i>-0,7</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,4</i>	<i>-0,3</i>	<i>-</i>
Udgiftsmål								
Gældende referencesats ⁴	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	-
Avgivelse ⁵ (% af BNP)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	-
Gennemsnitlig afgivelse over to år (% af BNP)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	-

Anm.:

¹Med udgangspunkt i en uændret politik.

²Outputgab (i % af det potentielle BNP) og konjunkturkorrigeret saldo i henhold til programmet som genberegnet af Kommissionens tjenestegrene på baggrund af scenariet i programmet under anvendelse af den i fællesskab aftalte metode.

³Strukturel (primær) saldo = konjunkturkorrigeret (primær) saldo ekskl. engangsforanstaltninger og andre midlertidige foranstaltninger.

⁴Referencesats på mellemlang sigt for den potentielle BNP-vækst. (Standard-)referencesatsen gælder fra år t+1, hvis landet har opfyldt sin mellemfristede budgetmålsætning i år t. En lavere sats finder anvendelse, mens landet følger tilpasningen i retning af budgetmålsætningen, også i år t. Referencesatserne for 2014 og frem blev ajourført i 2013.

⁵Avgivelse af væksten i de offentlige udgifter, minus lovbestemte diskretionære foranstaltninger på indtægtsiden og indtægtsstigninger, fra den gældende referencesats. Udgiftsaggregatet, som anvendes som udgiftsmål, beregnes i henhold til den i fællesskab aftalte metode. Et minus betyder, at udgifterne er højere end den gældende referencesats.

Kilde:

Konvergensprogrammet (KP); Kommissionens forårsprognose for 2014 (KOM); Kommissionens beregninger.

Tabel IV: Gældsdyamik

(% af BNP)	Gns. 2008-2012	2013	2014		2015		2016	2017
			KOM	KP	KOM	KP	KP	KP
Bruttogældskvote¹	41,7	44,5	43,5	43,2	44,9	44,3	43,8	43,0
Ændring	3,6	-0,9	-1,0	-1,3	1,4	1,1	-0,5	-0,8
<i>Bidrag² :</i>								
1. Primær saldo	-0,1	-0,7	-0,2	-0,2	1,3	1,5	0,9	0,2
2. "Snebold-effekt"	1,1	0,7	0,1	0,2	-0,1	0,0	-0,3	-0,3
<i>heraf:</i>								
Renteudgifter	1,6	1,5	1,4	1,5	1,3	1,4	1,3	1,4
Virkning på væksten	0,3	-0,2	-0,7	-0,7	-0,8	-0,8	-0,9	-0,9
Virkning på inflationen	-0,9	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,7	-0,8
3. Stock flow-tilpasning	2,7	-0,9	-0,9	-1,3	0,1	-0,4	-1,1	-0,7
<i>heraf:</i>								
Kasse-								
/periodiseringsprincip								
Akkum. finansielle								
aktiver								
<i>Privatisering</i>								
Værdiansættelse og								
andet								
		2013	2014		2015		2016	2017
			KOM	KP	KOM	KP	KP	KP
Forskel i forhold til gældsreduktionsmålet^{3,4}		n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Strukturel tilpasning⁵		n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
<i>Sammenlignet med:</i>								
Den påkrævede tilpasning ⁶		n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Anm.:								
¹ Udgangen af perioden.								
² Sneboldeffekten illustrerer renteudfiternes virkninger for den akkumulerede gæld samt virkningerne af den reale BNP-vækst og inflationen på gældskvoten (denominator). Stock flow-tilpasningen omfatter forskellene i kasseprincippet og periodiseringsprincippet, akkumulering af finansielle aktiver samt virkningerne af værdiansættelse og andre restvirkninger.								
³ Ikke relevant for de medlemsstater, der var underlagt proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud i november 2011 og i en periode på tre år efter korrektion af underskuddet.								
⁴ Illustrerer forskellen mellem gældskvoten og gældsreduktionsmålet. Hvis tallet er positivt, opfylder den forventede gældskvote ikke gældsreduktionsmålet.								
⁵ Anvendes kun i overgangsperioden på tre år efter korrektionen af det uforholdsmæssigt store underskud for de procedurer, der blev indledt i november 2011.								
⁶ Fastsætter den resterende årlige strukturelle tilpasning i løbet af overgangsperioden, som sikrer - hvis den følges - at medlemsstaten opfylder gældsreduktionsmålet ved udgangen af overgangsperioden, forudsat at budgetfremskrivningerne i KOM og (SP/KP) for de foregående år overholdes.								
Kilde:								
Konvergensprogrammet (KP); Kommissionens forårsprognose for 2014; Kommissionens beregninger.								

Tabel V: Holdbarhedsindikatorer

	Danmark			Den Europæiske Union		
	Scenarie for 2013	Uændret politik	Konvergensprogram	Scenarie for 2013	Uændret politik	Konvergensprogram
S2*	1,0	2,2	2,8	2,4	2,4	0,7
heraf:						
Indledende budgetstilling	-0,7	0,6	1,0	0,5	0,4	-1,3
Langsigtede omkostninger ved aldring	1,6	1,6	1,8	1,9	2,0	2,0
heraf:						
pension	-1,4	-1,3	-1,1	0,7	0,8	0,9
sundhed	0,7	0,7	0,6	0,9	0,9	0,8
langtidspleje	2,6	2,6	2,6	0,6	0,6	0,6
andet	-0,3	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3
S1**	-3,4	-2,1	-1,3	1,5	1,7	-0,2
heraf:						
Indledende budgetstilling	-2,7	-1,2	-0,3	-0,2	-0,4	-2,0
Gældskrav	-0,9	-1,0	-1,3	1,5	1,8	1,5
Langsigtede omkostninger ved aldring	0,2	0,1	0,3	0,2	0,3	0,3
S0 (risiko for finanspolitisk stress)***	0,22	:		:		
Gæld i % af BNP (2013)	44,5			88,9		
Aldersrelaterede udgifter i % af BNP (2013)	30,7			25,8		

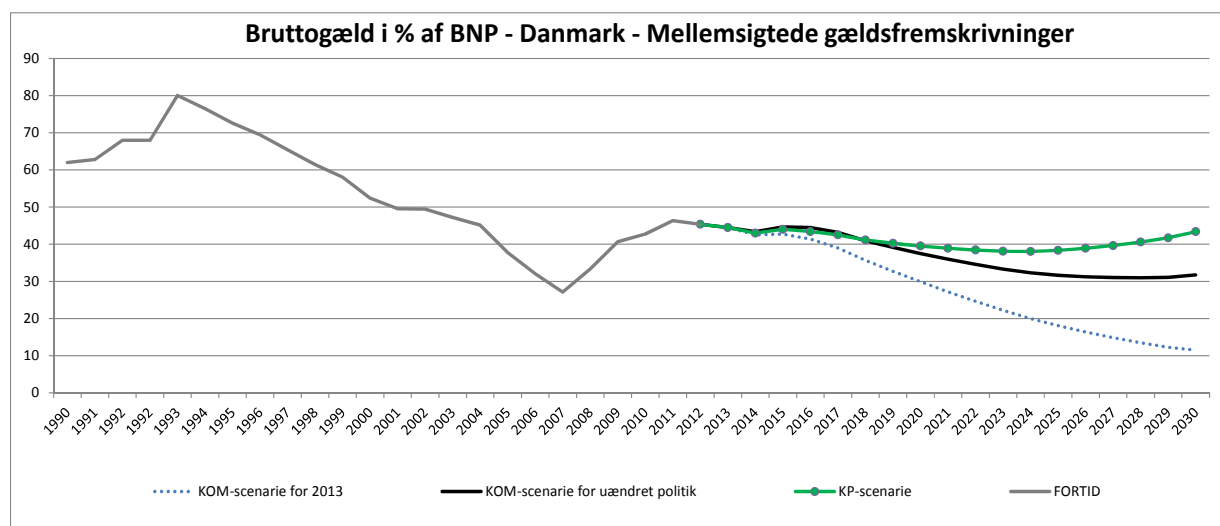
Kilde: Kommissionen, Konvergensprogram for 2014.

Anm.: Scenariet for 2013 illustrerer bæredygtighedsgabet under antagelse af, at udviklingen på budgetstillingen frem til 2013 er på linje med Kommissionens forårsprognose fra 2014. Scenariet for uændret politik illustrerer bæredygtighedsgabet under antagelse af, at udviklingen på budgetstillingen frem til 2015 er på linje med Kommissionens forårsprognose fra 2014. Scenariet for konvergensprogrammet illustrerer bæredygtighedsgabet under antagelse af, at budgetplanerne i programmet gennemføres fuldt ud. De aldersrelaterede udgifter er hentet i rapporten om befolkningsaldringen fra 2012.

* Indikatoren for det langsigtede bæredygtighedsgab (S2) viser den umiddelbare og den permanente tilpasning, der er nødvendig for at imødegå et længerevarende pres på budgettet, f.eks. omkostningerne ved aldring. S2-indikatoren består af to komponenter: i) den indledende budgetstilling, som viser forskellen til den gældsstabiliserende primære saldo og ii) den yderligere nødvendige tilpasning som følge af omkostningerne ved aldring. Hovedantagelsen for S2 er, at væksten i gældskvoten i en uendelig tidshorisont er bundet til renteforskellen (dvs. forskellen mellem den nominelle rente og den reale vækst), hvilket ikke nødvendigvis betyder, at gælden vil falde under EU-traktatens referenceværdi på 60%. Følgende tærskler er anvendt for S2-indikatoren: i) hvis S2 er lavere end 2, er risiciene for landet lave, ii) hvis S2 ligger mellem 2 og 6, er risiciene for landet middelstore, iii) og er S2 højere end 6, er risiciene for landet store.

** Indikatoren for det mellemsigtede bæredygtighedsgab (S1) illustrerer den tilpasningsindsats, der som følge af befolkningens aldring kræves nu (dvs. sikre en konstant forbedring af den strukturelle primære saldo i perioden frem til 2020 og i en periode på ti år derefter) for at bringe gældskvoten ned på 60% af BNP i 2030, herunder finansiering af eventuelle yderligere udgifter frem til måldatoen. Følgende tærskler er anvendt til at vurdere omfanget af udfordringen: i) hvis S1 er lavere end nul, er risiciene for landet lave, ii) hvis der kræves en årlig strukturel tilpasning af den primære saldo på op til 0,5 procentpoint af BNP frem til 2020 efter det sidste år, der er omfattet af forårsprognosen fra 2014 (2015) (dvs. en kumuleret tilpasning på 2,5 procentpoint), er risiciene for landet middelstore, iii) og hvis S1 er højere end 2,5 (dvs. der kræves en årlig strukturel tilpasning på mere end 0,5 procentpoint af BNP), er risiciene for landet store.

*** S0-indikatoren afspejler den beviselige rolle, som variabler for finanspolitisk og finansiell konkurrenceevne spiller med hensyn til at skabe eventuelle finanspolitiske risici. Beregningen af S0-indikatoren er væsentlig anderledes end for S1- og S2-indikatorerne. I modsætning til S1 og S2 er S0 ikke en kvantificering af den påkrævede tilpasningsindsats, men en sammensat indikator, der kan illustrere, hvorvidt der er risiko for finanspolitisk stress på kort sigt. Den kritiske tærskel for S0-indikatoren er 0.43.

Tabel VI: Indikatorer for beskatning

	2002	2006	2008	2010	2011	2012
Samlet skatteprovenu (inkl. faktiske obligatoriske sociale bidrag, i % af BNP)	47,9	49,6	47,8	47,5	47,7	48,1
Opdeling efter økonomisk funktion (% af BNP)¹						
Forbrug	15,8	16,3	15,4	14,9	15,0	14,9
heraf:						
- moms	9,6	10,3	10,1	9,8	9,9	10,0
- punktafgifter på tobak og alkohol	0,9	0,7	0,6	0,6	0,6	0,7
- energi	2,6	2,2	2,1	2,3	2,3	2,2
- andet	2,7	3,1	2,6	2,2	2,2	2,1
Beskæftiget arbejdskraft	21,2	19,9	20,6	19,4	19,3	19,2
Ikke-beskæftiget arbejdskraft	4,9	4,7	4,8	5,0	5,2	5,3
Kapital- og virksomhedsindtægter	3,5	6,2	4,2	5,5	5,5	6,1
Formue-/kapitalbeholdning	2,7	2,7	2,9	2,8	2,8	2,7
<i>p.m.</i> Miljøafgifter ²	4,8	4,8	4,2	4,0	4,0	3,9
Momseffektivitet³						
Faktiske momsindtægter i % af teoretiske indtægter ved standardsats	60,2	64,7	62,4	58,1	59,1	59,0
Anm.: 1. Skatteindtægterne er opdelt efter deres økonomiske funktion, dvs. efter om skatten hentes på forbrug, arbejde eller kapital. For en mere detaljeret forklaring, se Europa-Kommissionen (2014), Taxation trends in the European Union. 2. Denne kategori omfatter afgifter på energi, transport og forurening og ressourcer, der er omfattet i forbrugsskatterne og kapitalafgifterne. 3. Momseffektiviteten måles ved momsindtægtskvoten, som er forskellen mellem de faktiske momsindtægter og de indtægter, der ville følge af at anvende standardsatsen på alle endelige (indenlandske) forbrugsudgifter, som er en mangelfuld beregning af det teoretisk rene momsgrundlag. Et lavt tal kan angive et reduceret skattegrundlag som følge af store fritagelser eller anvendelse af nedsatte satser på en lang række varer og tjenester (politisk årsag), eller manglende opkrævning af alle skyldige skatter, f.eks. på grund af svig (opkrævningsgab). Det skal bemærkes, at den relative størrelse af grænseoverskridende handel i forhold til indenlandsk forbrug især for mindre økonomier også kan påvirke momsindtægtskvoten. For en mere detaljeret beskrivelse, se Europa-Kommissionen (2012), Tax Reforms in EU Member States og OECD (2012), Consumption tax trends. <i>Kilde: Kommissionen</i>						

Tabel VII: Finansmarkedsindikatorer

	2009	2010	2011	2012	2013
Samlede aktiver i banksektoren (% af BNP)	494,3	481,6	476,1	472,0	418,6
Andel af aktiver i de fem største banker (% af samlede aktiver)	64,0	64,4	66,3	65,6	-
Udenlandsk ejerskab af banksystemet (% af samlede aktiver)	19,9	19,1	15,0	16,6	-
Indikatorer for finansiell soliditet:					
- misligholdte lån (% af samlede lån) ¹⁾	3,3	4,1	3,7	6,0	4,8
- kapitaldækning (%) ¹⁾	16,1	16,0	17,2	18,9	18,3
- egenkapitalforrentning (%) ¹⁾	-3,2	0,0	-0,6	1,5	1,3
Banklån til den private sektor (årlig procentvis ændring)	-1,9	1,2	-1,3	-0,4	0,6
Lån til boligkøb (årlig procentvis ændring)	5,2	2,5	1,9	1,2	0,6
Indlånsskvote	301,1	305,6	306,2	295,4	291,9
Nationalbankens likviditet i % af forpligtelser ²⁾	1,7	0,2	0,5	0,9	0,4
Bankernes eksponering over for lande, der modtager offentlig støtte (% af BNP) ³⁾	7,6	6,4	5,6	4,9	4,7
Privat gæld (% af BNP)	250,9	243,1	237,0	238,3	-
Ekstern bruttogæld (% af BNP)					
- Offentlig	16,0	16,3	21,1	20,6	18,4
- Privat	47,0	47,0	43,9	42,8	37,5
Lange rentespænd over for Tyskland (basispoint)*	36,5	18,4	12,2	-9,2	17,6
CDS-spread over for statsobligationer (5 år)*	57,9	29,1	63,7	80,0	17,6
<u>Anm.:</u> ¹⁾ Seneste tal 3. kvartal 2013. ²⁾ Seneste tal september 2013. ³⁾ Omfatter CY, EL, ES, LV, HU, IE, PT og RO. Seneste tal 3. kvartal 2013. * Målt i basispoint. <u>Kilde</u> Den Internationale Betalingsbank og Eurostat (eksponering over for makrofinansiel sårbare lande), IMF (indikatorer for finansiell soliditet), Kommissionen (lange rentespænd), Verdensbanken (ekstern bruttogæld) og ECB (alle andre indikatorer).					

Tabel VIII: Arbejdsmarkedsindikatorer og sociale indikatorer

Arbejdsmarkedsindikatorer	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Beskæftigelsesfrekvens (% af befolkningen i alderen 20-64 år)	79,7	77,5	75,8	75,7	75,4	75,6
Vækst i beskæftigelsen (procentvis ændring i forhold til foregående år)	1,7	-3,4	-2,5	-0,2	-0,3	0,3
Beskæftigelsesfrekvens, kvinder (% af den kvindelige befolkning i alderen 20-64 år)	75,5	74,5	73,0	72,4	72,2	72,4
Beskæftigelsesfrekvens, mænd (% af den mandlige befolkning i alderen 20-64 år)	83,9	80,5	78,6	79,0	78,6	78,7
Beskæftigelsesfrekvens, ældre arbejdstagere (% af befolkningen i alderen 55-64 år)	58,4	58,2	58,4	59,5	60,8	61,7
Deltidsbeskæftigelse (% af samlet beskæftigelse, 15 år og derover)	24,4	25,9	26,3	25,9	25,7	25,4
Deltidsbeskæftigelse, kvinder (% af beskæftigede kvinder, 15 år og derover)	36,0	37,5	38,4	37,6	36,4	35,8
Deltidsbeskæftigelse, mænd (% af beskæftigede mænd, 15 år og derover)	14,3	15,3	15,1	15,3	16,0	15,9
Tidsbegrænset ansættelse (% af ansatte med tidsbegrænsede kontrakter, 15 år og derover)	8,5	8,7	8,4	8,8	8,5	8,8
Overgang mellem midlertidig til fast beskæftigelse	:	:	:	:	24,0	:
Arbejdsløshed ¹ (% af arbejdsstyrken, aldersgruppen 15-74)	3,5	6,0	7,5	7,6	7,5	7,0
Langtidsledighed ² (% af arbejdsstyrken)	0,5	0,6	1,5	1,8	2,1	1,8
Ungdomsarbejdsløshed (% af ungdomsarbejdsstyrken i alderen 15-24 år)	8,1	11,8	13,9	14,3	14,0	13,0
Unge, der hverken er i beskæftigelse eller under almen eller faglig uddannelse (% af befolkningen i alderen 15-24 år)	4,3	5,4	6,0	6,3	6,6	6,0
Unge, der forlader skolen tidligt (% af bef. i alderen 18-24 år med højest en folkeskoleeksamen, som ikke er under erhvervsuddannelse)	12,5	11,3	11,0	9,6	9,1	8,0
Gennemførelse af videregående uddannelse (% af befolkningen i alderen 30-34 år, der har gennemført en videregående uddannelse)	39,2	40,7	41,2	41,2	43,0	43,4
Registreret børnepasning (fra 1 til 29 timer; % over befolkningen på under 3 år)	8,0	10,0	10,0	5,0	8,0	:
Registreret børnepasning (30 timer eller mere; % over befolkningen på under 3 år)	65,0	63,0	68,0	69,0	59,0	:
Arbejdsproduktivitet pr. ansat (årlig procentvis ændring)	-2,4	-2,4	3,9	1,3	0,0	0,0
Antal arbejdstimer pr. ansat (årlig procentvis ændring)	-0,5	0,2	-1,2	1,1	-0,1	-0,7
Arbejdsproduktivitet pr. arbejdstime (årlig procentvis ændring, faste priser)	-1,9	-2,5	5,2	0,2	0,1	0,7
Lønoms-kostninger pr. ansat (årlig procentvis ændring, faste priser)	-0,7	2,6	-0,8	0,6	-0,8	-0,2
Vækst i nominelle enhedslønoms-kostninger (årlig procentvis ændring)	6,1	5,8	-0,5	0,0	1,5	1,2
Vækst i reale enhedslønoms-kostninger (årlig procentvis ændring)	1,8	5,1	-4,5	-0,7	-0,8	-0,2
Anm.: ¹ Arbejdsløse er alle personer, der ikke var i beskæftigelse, aktivt søgte arbejde og var beredte på at påtage sig arbejde øjeblikkeligt eller inden for to uger. Arbejdsstyrken er det samlede antal beskæftigede og ledige. ² Langtidsledige er personer, der har været arbejdsløse i mindst 12 måneder. Kilder: Kommissionen (EU's arbejdsstyrkeundersøgelse og European National Accounts)						

Udgifter til sociale ydelser (% af BNP)	2007	2008	2009	2010	2011
Sundhed	6,3	6,5	7,3	7,0	6,9
Invaliditet	3,8	3,7	4,1	4,2	4,1
Alderdø og efterladte	12,6	12,7	14,0	13,8	14,2
Familie/børn	4,0	4,0	4,5	4,3	4,1
Arbejdsløshed	1,2	0,9	1,6	1,8	1,8
Bolig og social udstødelse, der ikke falder ind under andre kategorier	0,7	0,6	0,7	0,7	0,7
I alt	29,3	29,2	33,1	32,8	32,8
heraf: indtægtsbestemte ydelser	1,5	1,4	1,6	1,6	1,7
Indikatorer for social inklusion	2008	2009	2010	2011	2012
Risiko for fattigdom eller social eksklusion ¹ (% af den samlede befolkning)	16,3	17,6	18,3	18,9	19,0
Børn med risiko for fattigdom eller social eksklusion (% af befolkningen i alderen 0-17 år)	12,7	14,0	15,1	16,0	15,3
Ældre med risiko for fattigdom eller social eksklusion (% af befolkningen i alderen 65+)	18,6	20,6	18,4	16,6	14,6
Fattigdomsrisiko ² (% af den samlede befolkning)	11,8	13,1	13,3	13,0	13,1
Alvorlige materielle afsavn ³ (% af den samlede befolkning)	2,0	2,3	2,7	2,6	2,8
Andel af personer, der lever i husstande med lav arbejdsintensitet ⁴ (% af befolkningen i alderen 0-59 år)	8,5	8,8	10,6	11,7	11,3
Fattigdomsrisiko for personer i beskæftigelse (% af beskæftigede personer)	5,0	5,9	6,5	6,4	5,6
De sociale ydelsers evne til at nedbringe fattigdommen (ekskl. pension)	57,6	58,0	54,3	54,2	53,7
Fattigdomsgrænser, i national valuta i faste priser ⁵	106 235	106 229	107 694	108 360	106 292
Disponibel bruttoindkomst (husholdninger)	796 214	816 051	859 763	886 965	906 724
Relativ medianfattigdomsrisikokløft (60% af medianækvivalensindkomsten, alder: i alt)	18,0	18,4	21,6	21,4	22,8
<u>Anm.:</u> ¹ Personer med risiko for fattigdom eller social eksklusion: personer, der er i risiko for fattigdom og/eller lider alvorlige materielle afsavn og/eller lever i husstande med ingen eller lav arbejdsintensitet. ² Fattigdomsrisiko: andel af personer med en disponibel ækvivalensindkomst, der ligger under 60% af den nationale medianækvivalensindkomst. ³ Andel af personer, der lider afsavn i mindst 4 ud af 9 kategorier: personer, der ikke har råd til a) i) betale husleje eller forbrugsregninger, ii) holde deres hjem tilstrækkeligt varmt, iii) betale uventede udgifter, iv) spise kød, fisk eller tilsvarende proteinholdig mad hver anden dag, v) holde en uges ferie uden for hjemmet om året, vi) have en bil, vii) have en vaskemaskine, viii) have et farve-tv, eller ix) have en telefon. ⁴ Personer, der lever i husstande med lav arbejdsintensitet: andel af personer i alderen 0-59, der lever i husstande, hvor de voksne (ekskl. børn, overfor hvem der består forsørgerpligt) arbejder mindre end 20% af deres samlede arbejdstidspotentiale inden for de forudgående 12 måneder. ⁵ For EE, CY, MT, SI, SK er tærsklen i nominelle værdier i euro; HICP-indeks 100 i 2006 (2007-undersøgelsen omfatter indkomst fra 2006) <u>Kilder:</u> Udgifter til sociale ydelser: ESSPROS; social inklusion: EU-SILC.					

Tabel IX: Resultat- og politikindikatorer for produktmarkedet

Resultatindikatorer	2004-2008	2009	2010	2011	2012	2013
Arbejdsproduktivitet ¹ i hele økonomien (årlig vækst i %)	-0,4	-1,8	3,8	1,4	0,1	0,1
Arbejdsproduktivitet ¹ i industrien (årlig vækst i %)	0,5	-1,7	11,8	7,2	4,0	5,4
Arbejdsproduktivitet ¹ i el-, gas- og vandsektoren (årlig vækst i %)	-6,9	-14,9	25,4	-14,9	0,8	n.a.
Arbejdsproduktivitet ¹ i bygge- og anlægssektoren (årlig vækst i %)	-2,2	0,1	-2,1	7,1	-2,6	-0,9
Patentintensitet i industrien ² (Den Europæiske Patentmyndigheds patenter delt med sektorens bruttoværditilvækst)	408,2	393,8	401,2	389,6	n.a.	n.a.
Politikindikatorer	2004-2008	2009	2010	2011	2012	2013
Håndhævelse af kontrakter ³ (dage)	380,0	380,0	410,0	410,0	410,0	410,0
Tid til etablering af virksomhed ³ (dage)	6,2	6	6	6	6	6
Udgifter til FoU (% af BNP)	2,6	3,2	3,0	3,0	3,0	n.a.
Gennemførelse af videregående uddannelse (% af befolkningen i alderen 30-34 år)	41,0	40,7	41,2	41,2	43,0	43,4
Samlede offentlige udgifter til uddannelse (% af BNP)	8,0	8,7	8,8	8,8	n.a.	n.a.
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Regulering af produktmarkederne ⁴ , samlet (Indeks; 0=ikke reguleret; 6=mest reguleret)	1,3	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1,2
Regulering af produktmarkederne ⁴ , detailsektoren (Indeks; 0=ikke reguleret; 6=mest reguleret)	1,8	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1,7
Regulering af produktmarkederne ⁴ , netværksindustrien ⁵ (Indeks; 0=ikke reguleret; 6=mest reguleret)	1,8	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1,6
<u>Anm.:</u> ¹ Arbejdsproduktiviteten defineres som bruttoværditilvæksten (i faste priser) delt med antallet af beskæftigede personer. ² Patentdata henviser til patentansøgninger ved Den Europæiske Patentmyndighed. De optælles på baggrund af det år, de er registreret hos myndigheden. De opdeles efter opfinderens bopælssted ved relativ optælling, hvis der er flere opfindere eller internationale patentklasser for at undgå dobbelttælling. ³ Metoderne til fastsættelse af indikatorerne, herunder antagelserne, er nøje beskrevet på http://www.doingbusiness.org/methodology. ⁴ Metoderne til fastsættelse af indikatorerne for regulering af produktmarkederne er nøje beskrevet på http://www.oecd.org/document/1/0,3746,en_2649_34323_2367297_1_1_1_1,00.html. ⁵ Aggregate ETCR. <u>Kilde:</u> Kommissionen, Verdensbanken - <i>Doing Business</i> (for håndhævelse af kontrakter og tid til etablering af virksomhed) og OECD (for indikatorerne vedrørende regulering af produktmarkederne).						

Tabel X: Grønvækst

		2003- 2007	2008	2009	2010	2011	2012
Resultater for grøn vækst							
Makroøkonomiske:							
Energiintensitet	kgoe / €	0,11	0,10	0,11	0,11	0,10	0,10
Kulstofintensitet	kg / €	0,37	0,33	0,33	0,33	0,30	n.a.
Ressourceintensitet (reciprok værdi af ressourceproduktivitet)	kg / €	0,80	0,77	0,65	0,60	0,68	n.a.
Affaldsintensitet	kg / €	n.a.	0,08	n.a.	0,11	n.a.	n.a.
Energihandelsbalance	% BNP	1,5%	1,7%	0,8%	0,9%	0,7%	1%
Energivægtning i HICP	%	11	11	10	11	11	11
Forskel mellem ændringerne i energipriser og inflation	%	1,22	4,10	-3,80	5,10	4,5	-0,7
Miljøafgifter i forhold til arbejdsskatter	andel	19,0%	16,6%	14,6%	16,3%	16,6%	n.a.
Miljøafgifter i forhold til samlede skatter	andel	9,7%	8,8%	8,3%	8,4%	8,5%	n.a.
Sektormæssige							
Energiintensitet i industrien	kgoe / €	0,08	0,07	0,07	0,07	n.a.	n.a.
Andel af energiintensive industrier i økonomien	% BNP	9,2	7,2	6,5	n.a.	n.a.	n.a.
Elpriser for mellemstore industrielle brugere**	€ / kWh	n.a.	0,08	0,08	0,09	0,08	0,08
Gaspriser for mellemstore industrielle brugere***	€ / kWh	n.a.	0,03	0,02	0,03	0,03	0,04
Offentlig FoU i energi	% BNP	n.a.	0,03%	0,03%	0,05%	0,05%	0,04%
Offentlig FoU i miljøet	% BNP	n.a.	0,02%	0,03%	0,02%	0,02%	0,02%
Genanvendelsesgrad for kommunalt affald	andel	94,5%	95,7%	96,6%	96,5%	96,6%	97,5%
Andel af drivhusgasemissioner omfattet af EU's emissionshandelsordning*	%	n.a.	41,5%	41,7%	41,1%	38,0%	35,2%
Energiintensitet i transportsektoren	kgoe / €	0,34	0,37	0,39	0,35	n.a.	n.a.
Kulstofintensitet i transportsektoren	kg / €	0,87	0,95	0,99	0,90	n.a.	n.a.
Energiforsyningssikkerhed							
Afhængighed af energiimport	%	-37,6%	-21,4%	-20,3%	-16,1%	-6,1%	-3,4%
Diversificering af kilder for olieimport	HHI	n.a.	0,17	0,21	0,12	0,19	n.a.
Diversificering af energimix	HHI	0,29	0,27	0,27	0,27	0,26	0,26
Andel af genanvendelig energi i energimixet	%	13,8%	16,3%	17,2%	19,5%	21,2%	23,3%

Landespecifik anm.:

2012 er ikke indeholdt i tabellen på grund af manglende data.

Generel forklaring af tabellens felter:

Kilde: Eurostat medmindre andet er angivet; ECFIN-beregninger er angivet nedenfor

Alle de makroøkonomiske intensitetsindikatorer er angivet som en fysisk kvantitet i forhold til BNP (i 2000-priser)

Energiintensitet: bruttoindlandsenergiforbrug (i kgoe) delt med BNP (i EUR)

Kulstofintensitet: drivhusgasemissioner (i kg CO₂-ækvivalenter) delt med BNP (i EUR)

Ressourceintensitet: indenlandsk materialeforbrug (i kg) delt med BNP (i EUR)

Affaldsintensitet: affald (i kg) delt med BNP (i EUR)

Energihandelsbalance: balancen mellem energiimport og -eksport, målt i % af BNP

Energivægtning i HICP: andelen af "energi"-varer i den forbrugskurv, der bruges til at fastsætte HICP

Forskel mellem ændring i energipriser og inflation: energikomponenten af HICP og den samlede HICP-inflation (årlig procentvis ændring)

Miljøafgifter i forhold til arbejdsskatter eller samlede skatter: fra GD TAXUD's database "Taxation trends in the European Union"

Energiintensitet i industrien: industriens endelige energiforbrug (i kgoe) delt med bruttoværditilvæksten i industrien (i 2005 EUR)

Andel af energiintensive industrier i økonomien: andel af de energiintensive industriers bruttoværditilvækst af BNP

El- og gaspriser for de mellemstore industrielle brugere: forbrugsinterval 500 - 2000MWh og 10000 - 100000 GJ; tal ekskl. moms.

Genanvendelsesgrad for kommunalt affald: andel af det kommunale affald, der genanvendes, i forhold til det samlede kommunale affald

Offentlig FoU i energi eller miljøet: offentlige udgifter til FoU (GBAORD) i disse kategorier i % af BNP

Andel af drivhusgasemissioner omfattet af emissionshandelsordningen: på basis af de drivhusgasemissioner, medlemsstaterne har anmeldt til EEA (ekskl. LULUCF)

Energiintensitet i transportsektoren: transportsektorens endelige energiforbrug (kgoe) delt med sektorens bruttoværditilførsel (2005 EUR)

Kulstofintensitet i transportsektoren: drivhusgasemissioner i transportsektoren delt med sektorens bruttoværditilvækst

Afhængighed af energiimport: nettoenergiimport delt med det indenlandske bruttoenergiforbrug, inkl. energiforbruget i internationale bunkers

Diversificering af kilder for olieimport: Herfindahl-indekset (HHI), summen af oprindelseslandenes markedsandele i anden

Diversificering af energimixet: Herfindahl-indekset for naturgas, samlede olieprodukter, nuklear varme, genanvendelig energi og fast brændsel

Andel af genanvendelig energi i energimixet: procentvis andel af det indenlandske bruttoenergiforbrug, målt i tons olieækvivalenter

* Kommissionen og EEA.

** For 2007 gennemsnit af S1 & S2 for DE, HR, LU, NL, FI, SE & UK. Andre lande har kun S2.

*** For 2007 gennemsnit af S1 & S2 for HR, IT, NL, FI, SE & UK. Andre lande har kun S2.

Liste over de indikatorer, der er anvendt i boks 4 om strukturreformernes potentielle virkninger på væksten.

Fortjenstmargen i sektoren for slutprodukter: Fortjenstmargen, dvs. forskellen mellem varens/tjenesteydelsens salgspris og omkostningerne. Fortjenstmarginen på slutprodukter giver udtryk for fortjenstmarginen i en række servicesektorer (transport og oplagring, post og telekommunikation, el-, gas- og vandforsyning, hoteller og restauranter samt finansiel formidling, men eksklusive fast ejendom og udlejning af maskiner og udstyr samt anden forretningsaktivitet³⁹).

Kilde: Kommissionens skøn på baggrund af metoden i Roeger, W. (1995), "Can imperfect Competition explain the Difference between primal and dual Productivity?" *Journal of Political Economy* Vol. 103(2) s. 316-30, på basis af data fra EUKLEMS 1996-2007.

Startomkostninger: Omkostningerne ved at opstarte virksomhed i den mellemliggende sektor som andel af indkomst pr. indbygger. Den mellemliggende sektor repræsenterer industrisektoren.

Kilde: Verdensbanken, Doing Business Database. www.doingbusiness.org, data fra 2012.

Implicit forbrugsbeskatning: Defineret som de samlede forbrugsafgifter i forhold til værdien af det private forbrug. I simulationen illustrerer indikatoren overgangen fra beskatning af arbejde til indirekte beskatning. Den implicitte forbrugsbeskatning øges (halvering af forskellen i forhold til dem, der har de bedste resultater), mens arbejdsbeskatningen sænkes, så de samlede virkninger er ex-ante neutrale for budgettet.

Kilde: Europa-Kommissionen, "Taxation trends in the European Union", forlag 2013, Luxembourg, 2013, data fra 2011.

Andel af højt kvalificerede og lavt kvalificerede: Andelen af højt kvalificerede arbejdstagere øges, mens andelen af lavt kvalificerede arbejdstagere mindskes (halvering af forskellen i forhold til dem, der har de bedste resultater). Lavt kvalificerede svarer til ISCED-niveau 0-2, mens højt kvalificerede svarer til forskere (inden for matematik og it, ingeniørarbejde, fremstilling og bygge- anlæg). Resten har kvalifikationer på mellemniveau.

Kilde: EUROSTAT, data fra 2012 eller senest tilgængelige data.

Kvindernes ikkedeltagelse: Andel af kvinder i den arbejdsdygtige alder, der ikke er i lønnet beskæftigelse eller søger lønnet beskæftigelse, af den samlede kvindelige befolkning i den arbejdsdygtige alder.

Kilde: EUROSTAT, data fra 2012 eller senest tilgængelige data.

Lavt kvalificerede mænds ikkedeltagelse: Andel af lavt kvalificerede mænd i den arbejdsdygtige alder, der ikke er i lønnet beskæftigelse eller søger lønnet beskæftigelse, af den samlede mandlige befolkning i den arbejdsdygtige alder.

Kilde: EUROSTAT, data fra 2012 eller senest tilgængelige data.

Ældres ikkedeltagelse (55-64 år): Andel af befolkningen mellem 55-64 år, der ikke er i lønnet beskæftigelse, af den samlede befolkning i alderen 55-64 år.

Kilde: EUROSTAT, data fra 2012 eller senest tilgængelige data.

³⁹ Ejendomssektoren er undtaget på grund af statistiske vanskeligheder ved vurdering af fortjenstmarginen i sektoren. Sektoren for udlejning af maskiner og udstyr samt anden forretningsaktivitet er medtaget i den mellemliggende sektor.

ALMP: Udgifter til den aktive arbejdsmarkedspolitik som andel af BNP i forhold til antallet af ledige i den samlede befolkning.

Kilde: EUROSTAT, data fra 2011 eller senest tilgængelige data.

Understøttelsesgrad: Procentdel af den løn, en arbejdsløs modtog før arbejdsløshed, som betales af arbejdsløshedsforsikringsordningen. Gennemsnit af nettostøttegraden over 60 måneders arbejdsløshed.

Kilde: OECD, Benefits and Wages Statistics.

www.oecd.org/els/benefitsandwagesstatistics.htm, data fra 2012.